

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

HBO-Bachelor Kunst & Techniek

Managementsamenvatting

Dit rapport is het verslag van het auditteam dat in opdracht van Netherlands Quality Agency (NQA) een bestaande hbo-bacheloropleiding heeft beoordeeld. Het beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het rapport is conform het *NQA Protocol 2010 hbo-bacheloropleiding* opgesteld.

De rapportage heeft betrekking op:

Instelling	Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
Opleiding	Kunst & Techniek
Variant	Voltijd
Croho-nummer	34713
Locaties	Hilversum en Utrecht
Auditdatum	19 mei 2010
Auditteam	Dhr. prof.dr. Th. Wubbels (vakdeskundige) Dhr. mr. M.S. Storm (vakdeskundige) Dhr. drs. F.J. Nauta (vakdeskundige) Dhr. H. Havinga (studentlid auditteam) Mw. M. Snel BHRM/BEed (NQA-auditor)

Door Hogeschool voor de Kunsten Utrecht is een dossier ingediend bij NQA voor de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Kunst & Techniek. Bij de aanvraag werd door de instelling een zelfevaluatie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen die NQA in het *NQA Protocol 2010 hbo-bacheloropleiding* stelt.

Voor de beoordeling van de kwaliteit en het niveau van de bestaande opleiding heeft NQA een auditteam samengesteld, dat voldoet aan de eisen van de NVAO. Het team heeft de zelfevaluatie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De zelfevaluatie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het auditteam in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Doelstellingen van de opleiding

De opleiding Kunst & Techniek heeft een relevante set van eindkwalificaties opgesteld. De eindkwalificaties zijn tot stand gekomen in overleg met de andere Kunst & Techniek-opleiding in Nederland (Enschede) en het toenmalige beroepenveld. De twee opleidingen hebben een voortrekkersrol vervuld in het opstellen van opleidingskwalificaties voor Kunst & Techniek binnen het domein Techniek. In het opleidingsprofiel is duidelijk weergegeven welk beroepsbeeld aan het programma van de opleiding ten grondslag ligt. Dit beeld kent een algemene beschrijving en is om die reden nog steeds actueel en relevant voor de verschillende specialisaties waarvoor de Utrechtse K&T-opleiding opleidt. Binnen het veld van Kunst & Techniek volgen ontwikkelingen elkaar dermate snel op, dat een meer algemene beschrijving gewenst is.

Via verschillende internationale geledingen en nationale platforms toetst de opleiding in hoeverre haar specialisaties passen binnen het landelijke profiel en/of deze actueel zijn.

De opleiding heeft aangetoond dat de nagestreefde eindcompetenties aansluiten bij algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een bachelor.

Programma

De opleiding verzorgt een vierjarig voltijd-programma. Het programma volgt de landelijk geformuleerde competenties. Daarbij gaat K&T van de HKU nadrukkelijk uit van het ontwerpcomponent binnen dit profiel hetgeen past binnen de omgeving die de HKU biedt. Het programma is op de beroepspraktijk gericht. Dit vertaalt zich in projecten en beroepsproducten die zijn gebaseerd op of ontleend aan de beroepspraktijk en de stage die studenten doorlopen in de hoofdfase van de opleiding. In de projecten komen actuele en relevante, aan de beroepspraktijk ontleende, vraagstellingen, beroepsproducten, casuïstiek aan de orde. Voorafgaand aan de projecten ontwikkelen studenten een gewenste kennisbasis en de zelfstandige attitude. Daarbij maakt de opleiding gebruik van relevante basisliteratuur die overwegend van een gewenst niveau getuigt. Via vier lectoraten worden actuele (internationale) artikelen en/of uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek van aanpalende vakgebieden ingezet. De mate waarin dit gebeurt, verschilt per afstudeerspecialisatie.

Aan de basis van het curriculum liggen drie modi: scholing, confrontatie en verdieping. Deze modi ondersteunen de gewenste ontwikkeling naar het vereiste niveau en de zelfstandigheid en dragen bij aan een inhoudelijk samenhangend programma.

De opleiding heeft een studeerbaar programma uitgewerkt. De instroomeisen en vrijstellingen zijn per afstudeerrichting vastgelegd in een studiegids en in het Onderwijs- en Examenreglement.

De opleiding voldoet aan de formele eisen voor studieduur.

De onderwijsfilosofie die ten grondslag ligt aan het programma vertaalt zich in de drie modi waarin kennisverwerving, zelfstandigheid en projectgericht onderwijs centraal staan. Hiermee wordt gericht toegewerkt naar de beoogde eindkwalificaties. Daarbij zet de opleiding passende werkvormen in.

De opleiding heeft haar uitgangspunten voor toetsing en beoordeling in algemene termen helder verwoord. Examencommissies (per faculteit) zien toe op een adequate uitvoering van de werkwijze rondom toetsing en examinering. In de uitvoering van de beoordeling en de formulering van feedback, kan de relatie met de betreffende criteria nadrukkelijker worden gelegd.

Door de variëteit aan beoordelingen, toetsingen en examens en de verschillende beoordelaars wordt adequaat getoetst of de studenten de doelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Inzet van personeel

Docenten hebben allemaal op één of andere manier een relatie met de beroepspraktijk. Een aanzienlijk deel van de docenten is als professional werkzaam in de beroepspraktijk.

Daarnaast zijn veel docenten betrokken bij (onderzoeks)projecten van de lectoraten en/of participeren zij bij de begeleiding van studenten bij projecten, stage en het afstuderen.

Studenten zijn positief over de praktijkgerichtheid van docenten. Het auditteam beoordeelt dit als excellent. Verder wordt er voldoende personeel ingezet om het onderwijs te verzorgen en

getuigt het docententeam van goede kwaliteit om het programma op het gewenste niveau te realiseren. Via functionerings- en beoordelingsgesprekken wordt invulling gegeven aan deskundigheidsbevordering van medewerkers.

Voorzieningen

De opleiding biedt voorzieningen die toereikend zijn om het gewenste onderwijs te verzorgen. De opleiding voert de studiebegeleiding op adequate wijze uit. Vanuit het studieloopbaanprogramma wordt door tutoren toegezien op studievoortgang van studenten. Studenten zijn tevreden over zowel de studiebegeleiding als de voorzieningen.

Interne kwaliteitszorg

Aandacht voor interne kwaliteitszorg binnen de opleiding vindt plaats binnen de kaders van de hogeschool. Kwalitatief geformuleerde doelstellingen zijn van toepassing voor de opleiding die zijn vastgelegd in het instellingsplan van de HKU (2009-2012). Via diverse evaluaties wordt de kwaliteit van het onderwijs en tevredenheid van alle betrokkenen systematisch gemeten. De opleiding hanteert een gemiddelde tevredenheid als streefcijfer waarbij altijd wordt gekeken waar de kwaliteit kan worden verbeterd. De opleiding betreft relevante stakeholders bij de kwaliteitszorg van het onderwijs.

Resultaten

De gerealiseerde eindkwalificaties van de afgestudeerden zijn in overeenstemming met de nagestreefde eindkwalificaties qua hbo-niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. Het werkveld is positief over de kwaliteit en het niveau van de afgestudeerden. De kwantitatieve resultaten zijn conform de streefnormen.

Alles overziend komt het auditteam van NQA tot de conclusie dat de kwaliteit en het niveau van de bestaande hbo-bacheloropleiding Kunst & Techniek van Hogeschool voor de Kunsten Utrecht aan de vereiste basiskwaliteit voldoet. Een onderbouwing van deze conclusie is opgenomen in hoofdstuk 2.

1	Basisgegevens	9
2	Beoordeling	11
2.1	Doelstellingen van de opleiding	12
2.2	Programma	16
2.3	Inzet van personeel	28
2.4	Voorzieningen	31
2.5	Interne kwaliteitszorg	35
2.6	Resultaten	38
3	Bijlagen	41
Bijlage 1	Deskundigheden auditteam	43
Bijlage 2	Onafhankelijkheidsverklaring auditteam	49
Bijlage 3	Bezoekprogramma	55
Bijlage 4	Bijlagen zelfevaluatie en ter inzage gelegd materiaal	57
Bijlage 5	Domeinspecifieke referentiekader en opleidingscompetenties	58

1 Basisgegevens

De basisgegevens van de bestaande hbo-bacheloropleiding Kunst & Techniek zijn in onderstaande tabel weergegeven.

1. Naam instelling	Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
2. Status instelling	Bekostigd
3. Naam opleiding in CROHO	Kunst & Techniek
4. Registratienummer in CROHO	34713
5. Oriëntatie en niveau	hbo-bachelor
6. Aantal studiepunten	240
7. Afstudeerrichtingen	Interaction Design Game Design and Development Game Art Digital Media Design Digital Video Design 3D Computer Animation and Visual Effects Audio Design Sound Design Design for Virtual Theatre and Games
8. Locaties	Utrecht en Hilversum
9. Code of conduct	De Hogeschool voor de Kunsten Utrecht heeft de Code of conduct getekend
10. Variant	Voltijd
11. Inhoudelijk profiel opleiding	<p>De bacheloropleiding Kunst & Techniek richt zich op het mogelijk maken van de ontwikkeling van studenten tot jonge professionals in het werkveld van de creatieve industrie: ontwerpen, muziek, vormgeving, theater en media. Deze professionals werken vanuit een interactief, beeldend, muzikaal of theateraal perspectief, weten technologie zinvol te gebruiken, zijn gewend aan projectmatig werken in teamverband en zijn in staat onderzoek en ontwikkeling in te zetten in of voor hun beroepsbeoefening.</p> <p>De opleiding heeft een proactieve houding in het ontwikkelen van en het voorzien in de specialismen die opkomen in de werkvelden van vormgeving, media en technologie. De opleiding heeft goede contacten met het werkveld en is door haar flexibele onderwijssysteem in staat snel te reageren op nieuwe technologieën, werkprocessen en andere ontwikkelingen.</p>
12. Beoogd werkveld alumni	Ontwerpers, innovators binnen de creatieve industrie gespecialiseerd op de deelgebieden: muziek, vormgeving, theater en/of media.
13. Plaats opleiding in organisatiestructuur hogeschool	De afstudeerrichtingen van de bacheloropleiding Kunst & Techniek representeren verschillende domeinen binnen het vakgebied Kunst & Techniek waarvoor de studenten worden opgeleid. Deze domeinen zijn organisatorisch ondergebracht binnen de verschillende Schools van de faculteiten.

14. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Jaar vorige visitatie: 2004 Besluit NVAO: 1 februari 2005																																																
15. Belangrijkste wijzigingen in opleiding sinds vorige visitatie	<p>Sinds de visitatie in 2004 constateert de opleiding dat de creatieve industrie zich (inter)nationaal steeds meer is gaan organiseren en specialiseren. Naar aanleiding van een benchmark van de bacheloropleiding Kunst & Techniek (januari 2005) door de opleidingscommissie heeft de Utrecht School of Art & Technology (USAT: Kunst & Techniek) een ingrijpende curriculumverandering ingezet met als belangrijkste doelen: een schoolbrede inhoudelijke en didactische visie, organiseerbaarheid door een schoolbrede basis, verbeteren van de communicatie, zichtbaarheid en ambitie van de School, vernieuwing van de richting Interaction Design (IAD) en specialisatie van de richting Game Design and Development (GDD). In deze context is de richting Game Art (GAR) gestart. Voor twee uit elkaar gegroeide afstudeerrichtingen (IAD en GDD) met een grote hoeveelheid losstaande modules is een strak ingericht kerncurriculum ontwikkeld, bestaande uit de modules Design & Research, Art en Development en bijbehorende projecten. Binnen het kerncurriculum leggen de studenten van iedere afstudeerrichting een eigen traject af.</p>																																																
16. Schema opbouw programma	<div style="margin-bottom: 10px;"> <p> <i>scholing</i>: kennis die je nodig hebt voor je kunt leren door ervaring</p> <p> <i>confrontatie</i>: leren door ervaring in reële contexten (projecten) met anderen</p> <p> <i>verdieping</i>: reflectie, onderzoek (van het eigen leren, maken en onderbouwen van het maakproces)</p> </div> <div style="margin-bottom: 10px;"> <table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td style="padding: 2px;">jaar 4</td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #99CCFF;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #99CCFF;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #99CCFF;"></td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">jaar 3</td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #99CCFF;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #99CCFF;"></td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">jaar 2</td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #99CCFF;"></td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">jaar 1</td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #003366;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #0066CC;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #99CCFF;"></td> <td style="width: 20px; height: 20px; background-color: #99CCFF;"></td> </tr> </table> </div> <p><i>Fig 1 Drie modi in vier studie jaren</i></p>	jaar 4												jaar 3												jaar 2												jaar 1											
jaar 4																																																	
jaar 3																																																	
jaar 2																																																	
jaar 1																																																	

2 Beoordeling

Het auditteam komt samenvattend tot het volgende oordeel over de opleiding:

Onderwerp	Oordeel	Facet	Oordeel
1 Doelstellingen	P	1.1 Domeinspecifieke eisen 1.2 Niveau 1.3 Oriëntatie hbo	Goed Goed Goed
2 Programma	P	2.1 Eisen hbo 2.2 Relatie doelstellingen - programma 2.3 Samenhang programma 2.4 Studielast 2.5 Instroom 2.6 Duur 2.7 Afstemming vormgeving - inhoud 2.8 Beoordeling en toetsing	Goed Voldoende Goed Goed Goed Voldaan Goed Voldoende
3 Inzet personeel	P	3.1 Eisen hbo 3.2 Kwantiteit 3.3 Kwaliteit	Excellent Goed Goed
4 Voorzieningen	P	4.1 Materiële voorzieningen 4.2 Studiebegeleiding	Goed Goed
5 Interne kwaliteitszorg	P	5.1 Evaluatie resultaten 5.2 Maatregelen verbetering 5.3 Betrokkenheid	Voldoende Goed Goed
6 Resultaten	P	6.1 Gerealiseerd niveau 6.2 Onderwijsrendement	Goed Goed

Het auditteam stelt vast dat de kwaliteit en het niveau van de bestaande hbo-bacheloropleiding Kunst & Techniek (K&T) van Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) aan de vereiste basiskwaliteit voldoet en adviseert de NVAO positief ten aanzien van de accreditatie van deze opleiding.

Het auditteam beschrijft in de volgende paragrafen per onderwerp en per facet van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Elke paragraaf sluit af met een samenvattend oordeel op onderwerpniveau.

2.1 Doelstellingen van de opleiding

Domeinspecifieke eisen (facet 1.1)

De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk).

Bevindingen

- De sectorraad HTNO, waarin hogescholen die technisch onderwijs verzorgen zich hebben verenigd, heeft het initiatief genomen tot het opstellen van landelijke beroeps- en opleidingskwalificaties. Binnen dit domein hebben de HKU en de Saxion Hogeschool in mei 2001 het opleidingsprofiel Kunst & Techniek opgesteld (*Opleidingsprofiel Kunst & Techniek, 2001 'Competenties en Landelijk Opleidingsprofiel'*). Daarin zijn 17 eindcompetenties geformuleerd; onderverdeeld in vier competentiegebieden, te weten: sturende competenties, ontwerpcompetenties, reflectie competenties en collegiale competenties.
- De Utrechtse opleiding K&T gaat uit van de 17 eindcompetenties, zoals beschreven in het landelijk ontwikkelde *Opleidingsprofiel Kunst & Techniek (2001)*. In bijlage 5 zijn de 17 eindcompetenties opgenomen per competentiegebied.
- Het opleidingsprofiel is vastgesteld door het Sectoraal adviescollege (SAC) en gepubliceerd op de website van HBO-raad.
- Op grond van veelvuldig contact met het werkveld acht de opleiding de in 2001 ontwikkelde competenties nog steeds relevant voor het domein waarvoor wordt opgeleid: een domein waarbinnen actualiteiten elkaar dusdanig snel opvolgen, dat competenties niet in één specifiek profiel voor langere tijd zijn vast te leggen. Het auditteam onderschrijft dit. Het onderliggende brede profiel uit 2001 biedt ruimte voor snel opeenvolgende ontwikkelingen. De wijze waarop de competenties zijn opgesteld, maakt dat deze kaderstellend functioneren voor de opleiding om de verschillende specialisaties daarbinnen vorm te geven. De specialisaties vertegenwoordigen de actuele velden binnen het domein.
- De inhoud van het beroepsprofiel wordt, al dan niet via de specialisaties, getoetst aan actuele ontwikkelingen in het veld. Zo houdt de opleiding contact met het relevante werkveld door betrokkenheid bij verschillende landelijke organen, zoals de Federatie Dutch Creative Industries, Dutch Game Association (DGA), Dutch Game Garden en Muziekinstituut Multimedia. Daarbij vindt binnen de Special Interest Group (SIG, opgericht door één van de opleidingshoofden) van de Dutch Game Association structureel overleg plaats over eindkwalificaties, zoals deze worden toegepast bij deze specifieke specialisatie. SIG brengt verschillende game-opleidingen op mbo-, hbo- en wo-niveau in Nederland samen en maakt onderdeel uit van de DGA. Een doel van het SIG is meer afstemming met betrekking tot focus en eindkwalificaties en het vergroten van doorstroommogelijkheden.
- Naast deze nationale organen onderhoudt de opleiding verschillende internationale contacten. Zo worden contacten met collega-instellingen onderhouden via de congressen van bijvoorbeeld Polifonia en de Game Developers Conference. Daarnaast is de opleiding lid van de European League of Institutes of the Arts (ELIA) en de International

Association of Universities and Colleges of Art, Design and Media (CUMULUS). Er zijn contracten gesloten met specifieke instellingen als de University of South California en Kyuschu University. Muziektechnologie heeft een internationaal netwerk geïnitieerd: ENERCI, European Network for Education and Research for Creative Industries. Dit netwerk bestaat voornamelijk uit Europese onderwijsinstellingen op het gebied van muziek en technologie en beoogt nieuwe opleidingsmodellen te ontwikkelen met het oog op de creatieve industrie en onderzoek. De eerste conferentie was in 2008 bij de HKU.

- Naast bovenstaande contacten, heeft de opleiding in het kader van internationalisering samenwerkingsvormen ontwikkeld met collega-instellingen in Litouwen, Zambia, Ghana, Tanzania, Vietnam en Japan. In deze samenwerkingsvormen staan studenten- en docentenuitwisseling, training en curriculumontwikkeling centraal.
- De opleiding K&T van de HKU heeft, ten aanzien van de opleiding in Enschede, er voor gekozen om zich te profileren als opleiding waar ontwerpvermogen centraal staat; passend bij de omgeving die de HKU biedt. Hiervoor stelt de opleiding de ontwerpcompetenties het meest centraal. Technologie is vanuit dit perspectief een middel en geen uitgangspunt, zo beschrijft de opleiding. Het Instellingsplan van de HKU onderschrijft het bieden van een breed opleidingspalet, zoals de opleiding dat doet via de verschillende specialisaties die zich richten op ontwerpen binnen het technisch domein (*HKU Instellingsplan 2009-2012*).
- In 2005 heeft de opleidingscommissie van K&T een nationaal benchmark onderzoek uitgevoerd. In het gesprek met het opleidingsmanagement komt naar voren dat de deze benchmark de profilering van K&T voor ontwerpen onderschrijft.

Overwegingen

De opleiding gaat uit van de 17 eindkwalificaties die in samenspraak met de andere K&T-opleiding in Nederland in 2001 zijn geformuleerd en zijn vastgesteld door de HBO-raad. De eindkwalificaties zijn dusdanig geformuleerd, dat deze nog steeds actueel zijn voor het huidige domein en de verschillende specialisaties waartoe de opleiding opleidt. De opleiding legt daarbinnen een accent op de ontwerpcompetenties, hetgeen past bij de doelstellingen van de hogeschool.

Het auditteam stelt vast dat de uitgangspunten van de opleiding aansluiten bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk worden gesteld. De opleiding toetst de actualiteit en relevantie van de doelstellingen in verschillende relevante praktijkomgevingen. Ontwikkelingen gaan daarbij zo snel, dat deze niet in één set uitgangspunten zijn vast te leggen. De set eindkwalificaties uit 2001 is voldoende breed opgesteld, dat deze nog steeds actueel is.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Niveau bachelor (facet 1.2)

De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een bachelor.

Bevindingen

- De opleiding hanteert de Dublin descriptoren bij het bepalen van het bachelorniveau van haar eindkwalificaties.
- In een schema heeft de opleiding de eindkwalificaties gekoppeld aan de Dublin descriptoren. In onderstaand overzicht is per descriptor een aantal voorbeelden van competenties opgenomen.

Kennis en inzicht:

- De beginnende beroepsbeoefenaar beschikt over gedegen basisvaardigheden in de vigerende software-applicaties binnen het deel van het werkveld waar de opleiding zich op richt.
- De beginnende beroepsbeoefenaar toont een proactieve onderzoekende houding door een ontwerpopdracht te onderbouwen door middel van vooronderzoek en evaluatie, binnen de randvoorwaarden in de beroepspraktijk.

Toepassen kennis en inzicht:

- De beginnende beroepsbeoefenaar toont zich in staat om - vanuit de eigen rol als kunsttechnisch ingenieur - met een opdrachtgever te kunnen komen tot een realistische en haalbare projectdefinitie.
- De beginnende beroepsbeoefenaar toont dat zij in staat is om op systematische wijze ontwerptechnische en conceptuele problemen te analyseren en helder te definiëren.

Oordeelsvorming:

- De beginnende beroepsbeoefenaar toont zich bewust van ethische vraagstukken in haar rol als ontwerper en kan dergelijke afwegingen expliciet maken bij het motiveren van keuzes in het ontwerpproces.
- De beginnende beroepsbeoefenaar toont visie, innovatie en creativiteit in conceptvorming en vrije experimenten.

Communicatie:

- De beginnende beroepsbeoefenaar toont zich in staat om - vanuit de eigen rol als kunsttechnisch ingenieur - met een opdrachtgever te kunnen communiceren over keuzes en voortgang in het ontwerptraject.
- De beginnende beroepsbeoefenaar toont zich in staat om zowel haar persoon als haar werk professioneel en goed verzorgd te presenteren aan derden.

Leervaardigheden:

- De beginnende beroepsbeoefenaar toont in haar gedrag, blijvend gericht, in staat te zijn bij te kunnen blijven ten aanzien van relevante ontwikkelingen in het vakgebied (inclusief ontwikkelingen in hard- en software).
- De beginnende beroepsbeoefenaar toont zich een 'reflective practitioner' door voortdurend haar eigen handelen te analyseren en bij te stellen, gevoed door feedback van anderen.

Overwegingen

Op basis van het overzicht in de studiegids waarin de Dublin descriptors worden gekoppeld aan de beoogde kwalificaties komt het auditteam tot de conclusie dat de opleiding overtuigend heeft aangetoond dat de nagestreefde competenties aansluiten bij algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een bachelor, de Dublin descriptors.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overweging komt het auditteam tot het oordeel goed.

Oriëntatie hbo bachelor (facet 1.3)

De eindkwalificaties zijn mede ontleend aan de door (of in samenspraak met) het relevante beroepenveld opgestelde beroepsprofielen en/of beroepscompetenties.

De eindkwalificaties weerspiegelen het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar in een specifiek beroep of samenhangend spectrum van beroepen waarvoor een hbo-opleiding vereist of dienstig is.

Bevindingen

- De opleiding gaat uit van 17 eindkwalificaties die in 2001 in samenspraak met vakgenoten zijn ontwikkeld en die het gewenste hbo-bachelorniveau weerspiegelen (zie ook bevindingen bij facetten 1.1 en 1.2).
- De 17 eindcompetenties zijn, vanuit veelvuldige spiegeling aan het werkveld via bestaande (inter)nationale netwerken, nog steeds actueel voor het huidige beroep waarvoor wordt opgeleid. Zo blijkt uit de gevoerde gesprekken.
- De opleiding leidt op tot zelfstandige innovatieve ontwerpprofessional die zich binnen een deelgebied heeft gespecialiseerd en tegelijk interdisciplinaire (ontwerp)projecten kan uitvoeren waarin verschillende specialismen samenkomen. Binnen het profiel K&T biedt de opleiding de volgende specialistische afstudeerrichtingen aan:
 - Interaction Design
 - Game Design and Development
 - Game Art
 - Digital Media Design
 - Digital Video Design
 - 3D Computer Animation and Visual Effects
 - Audio Design
 - Sound Design
 - Design for Virtual Theatre and Games
- De opleiding K&T leidt studenten op tot bachelor in Art and Technology. Dat gebeurt via een afstudeerrichting waarvoor de student kiest. De afstudeerrichting betreft een ontwerpspecialisatie binnen de creatieve industrie.
- K&T betreft het relevante beroepenveld bij de uitgangspunten van de opleiding via de docenten waarvan het merendeel als professional werkzaam is in de praktijk en doordat zij nauw samenwerkt met opdrachtgevers in het veld bij de uitvoering van stage en het ontwerp en de uitvoering van (onderzoeks)projecten (zie verder facet 2.1 en facet 3.1).

Overwegingen

De opleiding leidt op tot ontwerper binnen de creatieve industrie. Via uitstroomprofielen leidt zij ontwerpers op binnen een specialistisch deelgebied. De 17 nagestreefde eindkwalificaties ondersteunen deze uitstroomprofielen. Ook weerspiegelen deze het gewenste bachelorniveau (zie ook facet 1.2).

Vanuit het programma worden de uitgangspunten die worden nagestreefd continu gespiegeld aan het werkveld (zie ook facet 1.1). Op grond van de gevoerde gesprekken met docenten en vertegenwoordigers uit het werkveld is het auditteam ervan overtuigd dat de opleiding dit op een adequate manier doet.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Samenvattend oordeel Doelstellingen opleiding

Alle facetten zijn ten minste met een voldoende beoordeeld en daarmee is het onderwerp 'Doelstelling opleiding' positief.

2.2 Programma

Eisen hbo (facet 2.1)

Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk en/of (toegepast) onderzoek.

Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.

Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroepsvaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Bevindingen

- Het programma is geënt op drie modi (zie facet 2.3) die bijdragen aan de ontwikkeling van de student welke is gericht op het worden van een zelfstandige innovatieve professional binnen een specifiek veld c.q. expertise. Binnen de opzet van het programma is gewaarborgd dat studenten starten vanuit een kennisbasis en deze kennis verder ontwikkelen door deze toe te passen binnen projecten, stage en afstuderen. Aansluitend op het door de student gekozen uitstroomprofiel verwerft de student de bijbehorende kennis en beroepsvaardigheden.
- Het auditteam heeft diverse studiebronnen bestudeerd en beschouwt deze van voldoende kwaliteit, actueel en relevant, alsmede als passend bij de betreffende specialisatie. Ook constateert het auditteam dat studenten van internationale bronnen gebruik maken.
- Docenten waarborgen dat actueel en passend studiemateriaal wordt ingezet in het programma. In de beginfase van de opleiding, welke in het teken staat van het ontwikkelen van een stevige kennisbasis, worden bronnen meer aangereikt. Tegelijk

wordt studenten geleerd hoe zij zelfstandig bronnen van gewenste kwaliteit kunnen vinden, zodat zij dit in de verdiepingsfase ook daadwerkelijk kunnen doen. Studenten verzorgen bijvoorbeeld in het derde jaar een seminar voor jongerejaars studenten waarin zij opgedane kennis, al dan niet vanuit (onderzoeks)projecten presenteren.

- Het programma is gericht op de beroepspraktijk; dat uit zich via de projecten die vanaf het derde studiejaar een prominente plaats innemen in het onderwijs. Daarin staan actuele casuïstiek, beroepsproducten en andere (technische) ontwikkelingen centraal. Al werkend aan het project komen studenten hiermee in aanraking. Docenten bewaken dat kennis *just-in-time* wordt toegepast in de projecten en dat deze relevant zijn voor het profiel waarvoor wordt opgeleid.
- Het auditteam beoordeelt de projecten als zeer relevant en is van mening dat via de projecten goed wordt ingespeeld op actuele ontwikkelingen in de specifieke velden. Het auditteam is op grond van gevoerde gesprekken er tevens van overtuigd dat de (hoofd)docenten goed bewaken dat de projecten passen binnen het profiel van de opleiding.
- In de opleiding is aandacht voor praktijkgericht onderzoek: *practice led research* wat inhoudt dat onderzoek vooral is gericht op het oplossen van praktijkproblemen en het voeden van de beroepspraktijk met de uitkomsten. Binnen K&T worden studenten geacht gedurende de opleiding zelfstandig relevante (wetenschappelijke) artikelen te gebruiken. Dit gebeurt integraal in het curriculum. Studenten voeren onderzoeksactiviteiten uit zoals afnemen interviews, observeren en bronnenstudie. Verantwoording daarvan behoeft naar de mening van het auditteam aandacht.
- Voor de verdere ontwikkeling van de gewenste onderzoeksvaardigheden en de inbedding daarvan in het programma zijn vier lectoraten betrokken bij de opleiding K&T, te weten: Muziekontwerp, Theatrale Maakprocessen, Art & Technology en Play Design and Development. Lectors onderzoeken de mogelijkheid om een onderzoekslijn (gerelateerd aan praktijkopdrachten) in het curriculum in te voeren. In het huidige curriculum worden vanuit deze lectoraten actualiteiten, innovaties en projecten ingebracht in het onderwijs. Zowel docenten als studenten van K&T participeren in activiteiten van de lectoraten, zoals (onderzoeks)projecten in het derde jaar. Ook geven lectoren les in de eerste twee studie jaren van de opleiding.
- De opleiding zorgt ervoor dat actuele ontwikkelingen in het vakgebied van de betreffende afstudeerrichting in het programma aan de orde komen via verschillende kanalen. In de eerste plaats doordat het merendeel van de docenten als professional werkzaam is in het betreffende specifieke werkveld en daarin participeert in verschillende netwerken. Ook werkt de opleiding nauw samen met opdrachtgevers bij de uitvoering van stage en het afstuderen. Daarnaast zijn docenten betrokken bij het ontwerp en de uitvoering van (onderzoeks)projecten, al dan niet in samenspraak met één van de lectoraten.
- De opleiding ontleent niet alleen ontwikkelingen vanuit het veld. Zij draagt ook bij aan innovatieve ontwikkelingen door actieve participatie aan lokale en nationale activiteiten van culturele en maatschappelijke instellingen. Studenten van K&T leveren bijvoorbeeld een bijdrage aan het Nederlands filmfestival, STRP-festival, Festival aan de Werf, Impact en Holland Animation Film Festival.

- Studenten leren de gevraagde beroepsvaardigheden te ontwikkelen via de projecten. Bij de uitvoering van deze projecten leren studenten onder meer presenteren, samenwerken, plannen, begroten, overleggen en in opdrachten hun artistieke vrijheid benutten. Daarbij is in het derde studiejaar aandacht voor interdisciplinaire samenwerking doordat studenten van verschillende afstudeerrichtingen met elkaar samenwerken aan eenzelfde project.
- Zoals beschreven, komen studenten via de uitvoering van projecten in aanraking met de relevante beroepspraktijk. Betrokken docenten, veelal werkzaam in het betreffende veld, bevorderen deze contacten. Verder werken studenten gedurende de stage en tijdens het afstuderen voor een opdrachtgever.
- Uitkomsten van studentevaluaties laten zien dat studenten tevreden zijn over de actualiteit van het programma en de mate waarin zij in staat worden gesteld in vrijheid te werken aan hun artistieke professie. Tegelijk ervaren studenten dat de opleiding hierin grenzen bewaakt.

Overwegingen

Het auditteam stelt vast dat de opleiding een zeer actueel en up-to-date programma voert waarbij projectonderwijs bijdraagt aan de ontwikkeling van de gewenste professionele en innovatieve kwaliteiten van de studenten. Kennisontwikkeling vindt nadrukkelijk plaats in de eerste twee jaar van de opleiding. Daar wordt een (kennis)basis gelegd waar in latere studiejaar op voort wordt gebouwd. Er wordt strikt gestuurd op een mate van zelfstandigheid bij studenten, zodat zij in de latere studiejaar in staat zijn zelfstandig relevante bronnen raadplegen. Op grond van materiaalstudie en gevoerde gesprekken stelt het auditteam vast dat de opleiding gebruik maakt van actuele bronnen en aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal.

Via projectonderwijs heeft het programma concrete verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied. Betrokken docenten zijn overwegend werkzaam in de praktijk en dragen bij aan de actualiteit van de inhoud die in het programma wordt ingezet. Lectoraten ondersteunen dit proces. Zij ondersteunen dat binnen de opleiding actuele (internationale) artikelen en/of uitkomsten van practice led research van aanpalende vakgebieden worden ingezet. De mate waarin dit gebeurt, verschilt per afstudeerspecialisatie.

De ontwikkeling van de gewenste beroepsvaardigheden vindt tevens plaats binnen de projecten.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Relatie doelstellingen en inhoud programma (facet 2.2)

Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties, qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

De eindkwalificaties van de doelstellingen zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheden om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

- De 17 opleidingskwalificaties vormen het uitgangspunt voor het vierjarige curriculum van de bachelor K&T. Het vierjarige programma bestaat uit een propedeuse (60 EC) en een hoofdfase (180 EC). De propedeuse heeft een selecterende en oriënterende functie, waarin de student een goed beeld moet krijgen van de inhoud van de opleiding, het toekomstig werkveld, de beroepsmogelijkheden en de geschiktheid om de opleiding binnen een redelijke termijn af te ronden.
- In verschillende bijlagen bij het zelfevaluatie-rapport is per specialisme de relatie tussen de eindkwalificaties en de modules aangegeven. Hieruit leidt het auditteam tevens af dat de opleiding zich in het bijzonder richt op de ontwerpcompetenties (zie ook facet 1.1).
- Bestudering van de programmaonderdelen laat zien dat binnen de verschillende specialisaties wordt gewerkt aan de 17 eindcompetenties. Via projecten wordt toegewerkt naar het beoogde beroep van innovatief ontwerper in het betreffende specialistische deelgebied. Daarvoor is in modulebeschrijvingen uitgeschreven welke inhoud centraal staat, maar dat is niet altijd gedefinieerd in leerdoelen. Wanneer er leerdoelen zijn geformuleerd, is dat om sturing te geven aan de gewenste kennisontwikkeling. Binnen de modules is de relatie met competenties niet altijd even helder. Waar mogelijk zijn binnen modules beoordelingscriteria gedefinieerd.
- Op grond van de gevoerde gesprekken en de bestudeerde resultaten van studenten constateert het auditteam dat de opleiding er strikt op toe ziet dat de gewenste ontwikkelpotentie van een student voor zover mogelijk wordt benut. Via hoofddocenten wordt geborgd dat specialistische projecten bijdragen aan het bereiken van de beoogde competenties c.q. het maximaal ontplooiën van ontwerp-potentieel. Daar wordt volgens het auditteam strikt op gestuurd hetgeen bijdraagt aan de kwaliteit.
- Het auditteam heeft een selectie van studiemateriaal van verschillende specialisaties bestudeerd en stelt vast dat de daarin uitgewerkte inhoud bijdraagt aan het inhoudelijke profiel waartoe wordt opgeleid. Studenten worden in staat gesteld om zich voortdurend verder te ontwikkelen in de creatieve industrie en te leren omgaan met steeds complexere vraagstukken en verschillende vormen van (multidisciplinaire) samenwerking, ontwerp- en vormgevingsprocessen. Hierbij is binnen de specialistische contexten het gebruik en de invloed van technologie telkens van belang. Daarbij laat de documentatie zien dat het programma een toename in complexiteit kent.
- In het gesprek met het auditteam geven studenten en alumni aan bewust te kiezen voor een bepaalde specialisatie binnen K&T en dat zij daar gericht toe worden opgeleid. Informatie over onderwijseenheden is in hun ogen helder.

Overwegingen

Binnen de verschillende specialisaties die K&T van de HKU kent, wordt nadrukkelijk uitgegaan van de ontwerpcomponent binnen het K&T-profiel. Dit past binnen de omgeving die de HKU biedt. Per specialisatie heeft de opleiding in een matrix aangegeven welke competenties in welke modules centraal staan. Het auditteam is van oordeel dat de opleiding de competenties op adequate wijze heeft uitgewerkt naar programma's voor ieder specialisme. De mate waarin wordt gewerkt vanuit deze doelstellingen is niet voor ieder specialisatie even transparant uitgewerkt. Leerdoelen zijn beperkt terug te vinden in het materiaal. Uit de bestudering van het curriculum, de studenthandleidingen en de opdrachten

ontleent het auditteam, dat het programma de eindkwalificaties weerspiegelt. Het programma biedt studenten daarmee de mogelijkheid de eindkwalificaties te behalen. Daarbij zien docenten strikt toe op een ontwikkeling naar het gewenste profiel en niveau.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel voldoende.

Samenhang in opleidingsprogramma (facet 2.3)

Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Bevindingen

- Binnen het programma van K&T staat het ontwerpen centraal en loopt als rode draad door het programma. Zo blijkt uit bestudering van de inhoud van het programma. Het ontwerpen draagt direct bij aan de ontwikkeling van een zelfstandige innovatieve ontwerper.
- Het programma is geënt op drie modi. Deze ondersteunen een verticale samenhang in het programma. Via deze modi wordt namelijk toegewerkt naar de gewenste zelfstandigheid en innovatief ontwerpvermogen. De drie modi betreffen:
 - *scholing, oriëntatie en selectie*: kennis wordt aangereikt, de docent is actief en bepalend, frontaal onderwijs om studenten snel de benodigde basiskennis aan te leren;
 - *confrontatie, toepassen en selectie*: werkwijze van projecten, uitvoeringen en stages waarin wordt gewerkt in aan de beroepspraktijk ontleende situaties;
 - *verdiepen en profileren*: activiteiten in het onderwijsproces die de student begeleiden in het aanleren van een houding, waarbij de student zelfkritisch kijkt naar het eigen handelen en verschillende handelingsverbanden leert beschouwen en evalueren.
- Binnen het programma laten de programmaonderdelen een toename in complexiteit zien doordat competenties op een hoger niveau worden ontwikkeld alsmede in een steeds meer complexe context. Zo zijn opdrachten en projecten in de eerste twee studie jaren gericht op het ontwikkelen van enkelvoudige professionele competenties en richten opdrachten en projecten zich in de laatste jaren specifiek op complexere contexten waarin multidisciplinaire samenwerking, organisatievormen, ontwerp- en vormingsmethoden en -processen aan de orde komen.
- In het curriculum worden inhoud van modules toegepast in opvolgende programmaonderdelen. Ook worden uitkomsten van een project in een volgend project ingezet. Dit getuigt van inhoudelijke horizontale samenhang. Voorts worden binnen de projecten de competenties geïntegreerd ontwikkeld. Dit is vanaf het derde jaar het geval. Daarbij wordt via verschillende werkvormen de nodige ondersteunende kennis en inzichten aangeboden voor de uitvoering van het project. Op die manier is er tevens sprake van een horizontale samenhang tussen onderdelen binnen een bepaalde onderwijseenheid.

- Er is sprake van een samenhang tussen theoretische en praktijkgerichte onderdelen, doordat theorie ondersteunend is aan de projecten. Verder zorgen docenten voor actuele verbindingen tussen theoretische inzichten en de ontwikkelingen in de beroepspraktijk (zie ook facet 2.1).
- Via hoofddocenten wordt een inhoudelijk samenhangend programma geborgd. Zij houden kick-off bijeenkomsten voor de start van een semester met docenten en zien er op toe dat specialistische projecten bijdragen aan het bereiken van de beoogde competenties. Op grond van evaluaties onder studenten (gesprekken en digitaal) worden, indien wenselijk, aanpassingen in het programma doorgevoerd om inhoudelijke samenhang te bevorderen.
- Gesprekverslagen en evaluatie-uitkomsten laten zien dat studenten aangeven voldoende samenhang in het programma te ervaren. Studenten geven in het gesprek met het auditteam ook aan een samenhang tussen onderdelen te ervaren.

Overwegingen

Het auditteam constateert dat de opleiding de studenten een inhoudelijk samenhangend programma biedt. Bestudering van het studiemateriaal laat zien dat er sprake is van een toename in complexiteit. De drie modi ondersteunen dit. Het auditteam is op basis van de bestudering van de documentatie en de gevoerde gesprekken met studenten en docenten overtuigd van een goede inhoudelijke samenhang en dat hier op adequate wijze op wordt toegezien.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Studielast (facet 2.4)

Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Bevindingen

- De programma's binnen de opleiding zijn verdeeld over vier jaar waarbij ieder studiejaar een omvang kent van 60 EC. Een studiejaar gaat uit van twee semesters waarbinnen langere en kortere onderwijseenheden worden aangeboden. Per specialisatie is informatie over het programma voor studenten beschreven in een studiegids.
- Het aantal contacturen neemt af naarmate het programma vordert, passend bij de modus die in het betreffende studiejaar centraal staat. Zo zijn er in de beginjaren van het programma meer contacturen, omdat via klassikale lessen kennisoverdracht plaatsvindt. In een later stadium werken studenten overwegend in projecten waarbij zij vooral zelfstandig functioneren. Contacturen omvatten dan ondersteunende bijeenkomsten en begeleiding (*overzicht contacturen, 2009-2010*). Het auditteam acht de contacturen passend bij het onderwijs.

- Voor studenten is het moeilijk uit te drukken hoeveel uren zij gemiddeld per week besteden aan hun studie, dat kan variëren van 30 tot 90 uur per week. Dit hangt af van de fase van de studie, het project en de individuele motivatie van een student. De studie is niet zwaar, doordat studenten bezig zijn met datgene wat zij leuk vinden.
- De coördinator en het hoofd van de opleiding zien toe op een evenwichtige verdeling van de studielast. Op grond van evaluaties worden eventuele aanpassingen doorgevoerd. Zij zien samen met de tutores ook toe op het verloop van het studieproces bij studenten. Mede op grond hiervan kunnen aanpassingen in het programma plaatsvinden.
- De studievoortgang wordt bewaakt door studenten op tijd goed te informeren. Informatie over het programma, zoals het onderwijs- en examenreglement, rooster, inhoud, beoordelingssystematiek en –criteria, is beschikbaar door publicatie in een studiewijzer en/of op het intranet van de betreffende faculteit (*intranet*, *HKU/website* en *intrawebben faculteiten*).
- Gedurende de studie monitort de opleiding de voortgang van de student via het studieregistratiesysteem OSIRIS. Periodiek worden resultaten van studenten bekeken en kan worden vastgesteld of een student een achterstand heeft en/of deze problematisch is. Bij de School of Music & Technology van de faculteit KMT is een eigen systeem ontwikkeld, ORION. Dit systeem voorziet de student, tutor en docent wekelijks van feedback over de studievoortgang.
- De voortgang van de studie wordt besproken in bijeenkomsten die studenten hebben met hun tutor. Het auditteam verneemt van studenten dat de tutor als eerste aanspreekpunt voor studenten fungeert wanneer er zich studieproblemen voordoen (zie verder facet 4.2). De ervaren studielast komt tevens in gesprekken met de tutor aan de orde.
- Studenten worden verder bevraagd over de ervaren studielast via digitale enquêtes, die na ieder onderdeel plaatsvinden, alsmede in studentenpanels en interviews die met regelmaat worden afgenomen. Op basis van uitkomsten worden aanpassingen in het programma opgenomen om eventuele problemen met de studielast te verhelpen.
- Op grond van het gesprek met studenten constateert het auditteam dat de feitelijke studielast gemiddeld overeenkomt met de genormeerde. Gemotiveerde studenten besteden al gauw meer tijd aan hun studie. Verder hebben studenten te maken met deadlines die soms tot een piekbelasting leiden. Studenten ervaren dit niet als lastig; het hoort bij het vak. Verder ervaren studenten geen specifieke struikelvakken.

Overwegingen

Het auditteam is van oordeel dat de opleiding een studeerbaar programma heeft uitgewerkt. Voor de verschillende afstudeerrichtingen is volgens het auditteam aantoonbaar aandacht voor de studeerbaarheid. Zo is de studielast per specialisatie evenwichtig verdeeld conform de normen die per faculteit gelden en wordt per specialisatie de ervaren studielast geëvalueerd via enquêtes en gesprekken. Voorst is het systeem van studentbegeleiding gericht op het stimuleren van de gewenste studievoortgang.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Instroom (facet 2.5)

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten: vwo, havo, middenkaderopleiding of specialistenopleiding (WEB) of daarmee vergelijkbare kwalificaties, blijktend uit toelatingsonderzoek.

Bevindingen

- Het toelatingsbeleid van de opleiding is gebaseerd op de aanwezigheid en ontwikkelbaarheid van talent. De opleiding hanteert een intakeprocedure bij iedere nieuwe student op basis waarvan studenten worden toegelaten (*Toetsen en beoordelen, Toelatingsprocedure- en criteria*). Indien gewenst kunnen nieuwe studenten van de School voor Music & Technology (KMT) eerst worden toegelaten tot de zogeheten basisopleiding, bestaande uit scholingsdagen, om eventuele deficiënties weg te werken alvorens zij aan het bachelorprogramma beginnen. Studenten ervaren dit als prettig.
- Aspirant-studenten moeten beschikken over een havo-, vwo- of mbo-niveau-4-diploma. Kandidaten van 21 jaar of ouder die niet beschikken over de gewenste vooropleiding en wel bij de instroomselectie een uitzonderlijk talent hebben laten zien, worden ook tot de opleiding toegelaten.
- Studenten kunnen in aanmerking komen voor vrijstellingen op basis van relevante vooropleiding(en) en elders verworven competenties voor studieonderdelen waarin dezelfde of vergelijkbare competenties centraal staan. Vrijstellingen worden toegekend door de examencommissie.
- Het cluster Games en Interactie is bezig met het uitbouwen van een doorstroomtraject vanuit het mbo. Hiervoor wordt samengewerkt met grafische lycea, waaronder (vooral) het Grafisch Lyceum Rotterdam en het Mediacollege Amsterdam. Met het Grafisch Lyceum Rotterdam is een project ontwikkeld dat is gericht op het ontwikkelen van talent voor de game-industrie (Level UP!).
- Studenten geven aan dat de opleiding inhoudelijk en qua niveau goed aansluit op hun vooropleiding. Vooral studenten met een vwo-diploma oordelen hierover positief.
- Met het projectgeoriënteerde onderwijs sluit de opleiding aan op de studie-ervaringen van leerlingen uit het voortgezet onderwijs. Deze leerlingen hebben geleerd in groepen samen te werken en kunnen in bepaalde mate zelfstandig hun eigen leerproces vormgeven. Verder biedt de opleiding een variëteit aan werkvormen en studieactiviteiten waardoor ook wordt aangesloten op de verschillende achtergronden (instapniveaus en leerstijlen) van instromende studenten. Studenten beamen in het gesprek met het auditteam een goede aansluiting te ervaren.
- Om de aansluiting met de vooropleiding te bevorderen geeft de HKU voorlichting over onder meer instroom- en selectie-eisen en de inhoud van programma's. Hiervan heeft het auditteam diverse materialen ingezien. De HKU doet dit door middel van advertenties, brochures, opleidingsgids, websites en links, aanwezigheid op studiebeurzen en via open dagen in het najaar en voorjaar. Aspirant-studenten kunnen tevens deelnemen aan talentendagen. Verder kunnen aspirant-studenten van KMT deelnemen aan meeloopdagen om (via workshops) een goede indruk te krijgen van de opleiding.

Overwegingen

Het auditteam is van oordeel dat het programma qua vorm en inhoud aansluit bij de kwalificaties van de instromende studenten met een havo-, vwo- en mbo-diploma. De instroomeisen en vrijstellingen zijn per afstudeerrichting vastgelegd in een studiegids en in het onderwijs- en examenreglement van de opleiding.

Om de aansluiting te bevorderen biedt de opleiding per faculteit passende maatregelen, zoals het facultaire deficiëntieprogramma, meeloopdagen en de studievoorlichting.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Duur (facet 2.6)

De opleiding voldoet aan formele eisen met betrekking tot de omvang van het curriculum: hbo-bachelor: 240 studiepunten/European credit points.

Bevinding

- Het curriculum van de opleiding heeft een omvang van 240 EC, dat geldt voor de verschillende afstudeerrichtingen: een propedeuse van 60 EC en een hoofdfase van totaal 180 EC.

Overweging

Het auditteam constateert dat de opleiding voldoet aan de formele eisen voor studieduur.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevinding en overweging komt het auditteam tot het oordeel voldaan.

Afstemming tussen vormgeving en inhoud (facet 2.7)

Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.

De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Bevindingen

- Binnen de HKU wordt een algemeen didactisch model gehanteerd dat is uitgewerkt in drie modi (zie ook 2.3).
- De visie die ten grondslag ligt aan het model gaat er vanuit dat de student gedurende de opleiding steeds meer zelfsturend wordt (proactief) een steeds minder sturing vanuit de opleiding nodig heeft. De opleiding stuurt door zelfsturing te stimuleren in gerichte stappen aan op de gewenste ontwikkeling van de ondernemende innovatieve student. Studenten starten in het eerste jaar met een beperkte mate van zelfsturing. Naarmate de studie vordert, wordt van studenten verwacht dat zij zich steeds actiever gaan opstellen in het verwerven van kennis. De confrontatie met de beroepspraktijk (stage en projecten) zijn belangrijke componenten om de gewenste gedragsverandering te realiseren. Deze gedragsverandering is nodig om in de laatste fase de gewenste verdieping te realiseren. In deze fase kan de individuele student zich profileren in de zelf gekozen beroepspraktijk.

- De opleiding heeft deze onderwijsvisie op passende wijze vertaald naar de programma's waarin wordt toegewerkt naar het profiel (c.q. de einddoelstellingen) binnen een specialistisch deelgebied. In de programma's komen de drie modi herkenbaar tot uiting. Daarbij hanteert K&T in het bijzonder de volgende uitgangspunten waarmee zij verder invulling geeft aan het didactische model en de visie die daaraan ten grondslag ligt.
 - zelfstandig en actief leren: leren is belangrijker dan onderwijzen, de student verwerft zelf, via collega's en anderen de nodige kennis en vaardigheden (projecten en netwerken staan hierin centraal);
 - handelend leren op grond van praktijkervaringen: korte termijndoelen dienen als stimulans door te werken aan oplossingen voor problemen die de student tegenkomt in 'zijn praktijk' of die van het werkveld;
 - projectgericht onderwijs: hierbij werkt de student aan (deel)projecten en opdrachten binnen een projectteam.
- Het didactisch concept wordt binnen de faculteiten regelmatig besproken, zowel formeel (beleidsoverleg, afdelingsoverleg, docentenbijeenkomsten, kwaliteitszorggesprekken, functioneringsgesprekken et cetera) als informeel tussen stafleden onderling.
- De opleiding zet een gevarieerd aanbod van werkvormen in. De werkvormen die worden gebruikt, variëren afhankelijk van de doelstellingen en inhoud per onderwijseenheid. Het auditteam beschouwt de gehanteerde werkvormen als passend. Er wordt gebruik gemaakt van:
 - individuele begeleiding waarbij de student begeleiding en feedback krijgt op zijn werk en wordt geconfronteerd met zijn professionele en artistieke ontwikkeling;
 - werkgroepbijeenkomsten waarin studenten begeleid worden bij het uitvoeren van opdrachten en projecten, waar relevante theorie wordt behandeld en studenten reflecteren op het eigen werk en het werk van anderen;
 - onderwijs in de vorm van hoorcolleges, practica en workshops, stage en gastcolleges;
 - projecten in samenwerking met en/of in het beroepenveld, waarin verworven kennis, inzichten en opvattingen en vaardigheden ten volle benut moeten worden.
- Het 'cultureel ondernemerschap', wat een belangrijke component is binnen het profiel, ontwikkelen studenten mede via het HKU-brede COCI¹-project. Daarin is via hoorcolleges, workshops en projecten aandacht voor ondernemerschap en de zakelijke kennis en de vaardigheden die daarvoor nodig zijn.
- Studenten geven in het gesprek met het auditteam aan dat zij tevreden zijn over de verschillende onderwijsvormen die aan bod komen. Ook ervaren zij de afstemming tussen tutor en docenten als goed.

Overwegingen

De onderwijsfilosofie die ten grondslag ligt aan het programma vertaalt zich in de drie modi waarin kennisverwerving, zelfstandigheid en projectgericht onderwijs centraal staan (zie ook facet 2.3). Vanuit deze opzet wordt gericht gewerkt aan de beoogde eindkwalificaties. Daarbij zet de opleiding passende werkvormen in. Studenten zijn hierover tevreden.

¹ COCI: Centrum voor Ondernemerschap in de Creatieve Industrie

Het auditteam komt tot het oordeel dat de opleiding op constructieve wijze aandacht heeft voor de (individuele) ontwikkeling van de student.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Beoordeling en toetsing (facet 2.8)

Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Bevindingen

- Formele richtlijnen met betrekking tot toetsing en examinering zijn vastgelegd in het onderwijs- en examenreglement van de opleiding.
- Aan de opleiding zijn, vanuit de verschillende faculteiten, examencommissies verbonden die formeel toezien op een correcte uitvoering van de toetsing en examinering. Deze commissies zijn formeel verantwoordelijk voor het toekennen van studiepunten voor programmaonderdelen aan studenten. Indien nodig kunnen studenten met bezwaar over de wijze van toetsing en beoordeling terecht bij de examencommissie van hun faculteit. Ook is de examencommissie betrokken bij het verlenen van vrijstellingen. Informatie over de examencommissie is voor studenten terug te vinden in de studiewijzer of het intraweb.
- De opleiding beschrijft dat de toetsing en beoordeling is gericht op het monitoren en waarborgen van de gewenste voortgang bij studenten en op het bewaken van het gewenste eindniveau. In dat kader kent de opleiding drie belangrijke beoordelingsmomenten waarin wordt gekeken of de student aan bepaalde kwaliteitseisen voldoet:
 1. het toelatingsexamen;
 2. het propedeutisch examen;
 3. het eindexamen.
- Binnen de drie belangrijke beoordelingsmomenten worden studentresultaten beoordeeld. Dit gebeurt door een expertpanel bestaande uit ten minste drie leden waarin het relevante werkveld is vertegenwoordigd. Ook worden de artistieke resultaten van projecten en de stage altijd door ten minste drie experts beoordeeld. Hiermee waarborgt de opleiding zo goed mogelijk intersubjectiviteit en uniformiteit. Het auditteam onderschrijft dit.
- Voor de uitvoering van de toetsing en beoordeling sluit de opleiding aan bij het beleid van de HKU, zoals dat in concept is vastgelegd in *Concept werkversie Toetsbeleid HKU Bachelor en Masteropleidingen, maart 2010*. Hierin zijn gehanteerde uitgangspunten op schrift vastgelegd.
- Om de gewenste ontwikkeling bij studenten en het niveau daarvan te beoordelen, hanteert de opleiding een variëteit aan toetsvormen. Naast de reeds genoemde wijze van toetsing kent de opleiding andersoortige beoordelingsmomenten die de student feedback verschaffen over zijn of haar ontwikkeling ten aanzien van het profiel. Dit gebeurt onder meer op basis van presentaties, mondelinge en schriftelijke toetsen, papers, artikelen, concepten, producten, rapportages in logboeken, blogs en portfolio's.

- Het auditteam heeft een selectie van toetsvormen en resultaten met beoordelingen ingezien en komt tot het oordeel dat toetsvormen passend zijn bij het onderwijs en het doel dat wordt nagestreefd. Kennis wordt aangereikt via diverse bronnen en docenten en wordt getoetst via tentamens, essays of papers. De vaardigheden en houding van de student worden getoetst via studentwerken. Aan de hand van bijpassende kwalitatief geformuleerde criteria wordt het onderliggende werkproces en de artistieke ontwikkeling van de student in aanmerking genomen. Daarvoor worden de keuzes die de student maakt, de onderbouwing daarvoor en de reflectie die de student daarop geeft beoordeeld.
- Docenten geven in het gesprek met het auditteam aan ook jaarlijks een Mid Year Assessment (MYA) en een End Year Assessment (EYA) uit te voeren (KMT en Theater). Deze worden altijd door ten minste twee docenten afgenomen en beoordeeld. Beide assessments zijn op eenzelfde wijze opgezet, waarbij zowel een portfoliopresentatie als (een aanzet tot) het profieldossier centraal staan. Een MYA is formatief van aard en het EYA betreft een summatieve beoordeling.
- Bij de uitvoering en de beoordelingen van projecten, stage en het afstuderen zijn docenten en/of opdrachtgevers uit het veld betrokken. Competenties worden in deze toetsvormen integraal getoetst. In de eindfase betreft dit alle competenties van het K&T-profiel.
- De beoordelingssystematiek die per onderwijseenheid wordt gehanteerd, zo ook voor stage en afstuderen, zijn voor studenten te vinden op het intraweb van de faculteit. Studenten beschouwen deze richtlijnen als helder. Bovendien geven zij aan dat docenten hen voorzien van de nodige informatie aangaande de toetsing en beoordeling in de lessen.
- De mate waarin beoordelingen aansluiten bij het nagestreefde niveau kan op onderdelen beter worden verwoord; feedback kan consistentier in lijn van de gestelde criteria worden geformuleerd. Het auditteam acht dit een belangrijk aandachtspunt, ook voor de student, om de ontwikkeling van de student ten aanzien van de competenties zichtbaar te maken. Ook studenten geven in het gesprek met het auditteam aan dat zij van mening zijn dat docenten kritischer en concreter sterke en zwakke punten van studenten kunnen formuleren in hun feedback.

Overwegingen

De opleiding heeft haar uitgangspunten voor toetsing en beoordeling in algemene termen helder verwoord. Examencommissies zien toe op een adequate uitvoering van de werkwijze rondom toetsing en examinering. De gehanteerde toetsvormen zijn gevarieerd en van adequaat niveau. Studentresultaten worden mede beoordeeld door een panel van experts waarbij de gestelde criteria als uitgangspunt dienen. Hierbij is ook aandacht voor het ontwikkelpotentieel van de student en wat hij daarmee doet. In de uitvoering van de beoordeling, de formulering van feedback, kan de relatie met de betreffende criteria nadrukkelijker worden gelegd.

Door de variëteit aan beoordelingen, toetsingen en examens en de verschillende beoordelaars wordt adequaat getoetst of de studenten de doelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel voldoende.

Samenvattend oordeel Programma

Alle facetten zijn ten minste met een voldoende beoordeeld en daarmee is het onderwerp 'Programma' positief.

2.3 Inzet van personeel

Eisen hbo (facet 3.1)

Het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroepspraktijk.

Bevindingen

- De docenten die zijn betrokken bij de opleiding zijn aangesteld als hoofddocent of docent. Met name 'docenten' hebben overwegend kleine aanstellingen, omdat zij tevens werkzaam zijn in de beroepspraktijk. Veelal zijn zij gerekruteerd omwille van hun expertise in het veld; ontwerpwereld, media, adviespraktijk, kunstenaarschap.
- Bestudering van curricula vitae van de (hoofd)docenten van de opleiding laat zien dat de docenten van de opleiding allemaal op één of andere manier een relatie hebben en onderhouden met de beroepspraktijk waarvoor zij opleiden. Het auditteam beoordeelt dit als excellent.
- Naast de (hoofd)docenten maakt de opleiding gebruik van gastdocenten. Dit zijn mensen uit het veld die bijvoorbeeld een gastcollege verzorgen of supervisor zijn bij een project.
- Ook zijn docenten van de opleiding betrokken bij (onderzoeks)projecten van de lectoraten. Zij nemen daarvoor deel aan een project in de praktijk en genereren oplossingen voor een bepaalde probleemstelling. Voorts brengen docenten de uitkomsten (kennis en inzichten) in binnen het onderwijs.
- Via deelname aan projecten, begeleiding van studenten tijdens projecten, stage en afstuderen als ook via deelname aan netwerken en promotieactiviteiten in het veld, onderhouden docenten actief contacten met de praktijk.
- Voor iedere medewerker die is betrokken bij de uitvoering van het onderwijs geldt dat zij participeert in nationale en/of internationale netwerken en deelneemt aan relevante netwerkactiviteiten. Binnen deze netwerken vindt uitwisseling van expertise plaats. Uitkomsten worden door docenten direct ingebracht in het onderwijs. Ook stellen docenten zich, vanuit hun eigen praktijk of vanuit recente werkervaring, op de hoogte van actuele ontwikkelingen in het beroepenveld.
- Zowel studenten als afgestudeerden uiten zich zeer positief over de actuele ervaringen die docenten inbrengen in het onderwijs. Zo blijkt uit de gevoerde gesprekken.

Overwegingen

De cv's van de docenten tonen aan dat de docenten overwegend werkzaam zijn in de relevante beroepspraktijk of dit recent zijn geweest. Daarnaast maakt de opleiding regelmatig gebruik van gastdocenten uit het veld en participeren (hoofd)docenten in projecten van lectoraten en zijn zij betrokken bij de begeleiding van stage en afstudeerprojecten van studenten. Studenten van de opleiding tonen zich zeer positief over de praktijkgerichtheid van hun docenten.

De mate waarin het docententeam van K&T actief een relatie legt en onderhoudt met de relevante praktijksettingen en deze relatie benut voor het onderwijs, getuigt voor het auditteam van excellente kwaliteit.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel excellent.

Kwantiteit personeel (facet 3.2)

Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Bevindingen

- De financiële en personele kaders waarbinnen faculteiten eigen beleid kunnen maken, worden hogeschoolbreed vastgesteld. De ondersteuning is centraal georganiseerd. De jaartaken worden volgens een vaste jaartaak-systematiek berekend en toebedeeld voor het volgende studiejaar.
- Het aantal benodigde docenten en gastdocenten wordt jaarlijks vastgesteld en is gebaseerd op het totaal aantal studenten en op de analyse van de instroom. De student-staf ratio varieert per faculteit, omdat inhoudelijke keuzes van invloed zijn op de besluitvorming omtrent inzet van middelen.
- Voor de taakverdeling maakt de opleiding een onderscheid in docenten met grotere en kleine aanstellingen. Docenten met kleine aanstellingen voeren doorgaans geen organisatorische taken uit opdat zij zich volledig op hun onderwijstaken kunnen richten. Voor de organisatie van de opleiding zijn er coördinatoren. Verder vervullen de tutoren de begeleidingstaak. Jaarlijks worden met docenten afspraken gemaakt en wordt hun individuele jaartaak ingevuld.
- In januari 2010 staan 625 studenten ingeschreven bij de opleiding: 553 studenten bij de faculteit KMT en 72 bij de faculteit Theater. Totaal zijn er 103 docenten betrokken bij de uitvoering van de opleiding K&T en is er in 2009-2010 20,31 fte beschikbaar: 15,54 fte voor KMT en 4,77 fte voor Theater. Dit is inclusief uren voor ondersteunende staf. Van de 103 docenten heeft 80% een aanstelling van 0.4 fte of kleiner.
- Ook zet de opleiding gastdocenten in die onderdelen binnen het curriculum verzorgen.
- De opleiding kent een docent-student ratio van 1:19 en een student-staf ratio van 1:12. Laatstgenoemde verhouding is vanuit beleidsmatig perspectief gunstiger, omdat er ruimte nodig is in het acquireren van reële opdrachten van opdrachtgevers en de begeleiding van studenten in dergelijke projecten.
- Studenten geven in het gesprek met het auditteam aan dat docenten goed bereikbaar zijn. Hetzelfde geldt ook voor de tutoren met wie studenten regelmatig spreken. Verder

ervaren studenten dat er sprake is van een goede onderlinge afstemming tussen docenten en tutoren.

Overwegingen

Op grond van de gevoerde gesprekken met docenten en studenten komt het auditteam tot het oordeel dat de opleiding voldoende personeel inzet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Kwaliteit personeel (facet 3.3)

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen

- Het auditteam heeft cv's van de docenten bestudeerd en beoordeelt de achtergronden van de docenten passend bij het onderwijs dat wordt verzorgd. Inhoudelijk sluiten de achtergronden en expertises van docenten aan bij de specialisatie waarvoor wordt opgeleid. Uit bestudering van de cv's blijkt verder dat van de 103 docenten 102 docenten een hbo-diploma of hoger hebben. Daarvan beschikken 56 docenten over een wo-diploma of masterdegree. Verder hebben 20 van de 103 docenten een didactische aantekening. Alle vaste docenten van de opleiding met een grotere aanstellingsomvang beschikken over een didactische aantekening.
- De opleiding werft docenten vanuit het werkveld op basis van hun vakinhoudelijke, pedagogische, professionele en artistieke kwaliteiten. Academische vorming is alleen bij theoretische vakken een criterium. Cv's laten zien dat de betreffende docenten het gewenste academische niveau in huis hebben om de theoretische vakken te verzorgen.
- In de functionerings- en beoordelingssystematiek staan de competenties van de medewerker in relatie tot de doelstellingen van de opleiding. In individuele gesprekken wordt de medewerker beoordeeld op basis van de aspecten docentschap, positie in het werkveld, zelfmanagement, teamwerk en onderzoek. Daarbij worden evaluatie-uitkomsten van studenten besproken.
- Binnen de individuele gesprekken is er tevens aandacht voor de invulling van tijd voor ontwikkeling en professionalisering. Vaste docenten hebben per jaar 59 uur beschikbaar voor scholing. Hierbij grijpt de HKU de lerarenbeurs van de overheid aan om het opleidingsniveau van docenten verder te verhogen door docenten een kans te geven om ook hun masterdiploma te behalen. Naast de individuele scholing biedt de HKU een aantal zogeheten stafontwikkelingsactiviteiten aan. Dit gebeurt vanuit de afdeling Interne Opleidingen. De afdeling biedt een breed pakket aan didactische en andere deskundigheidsbevorderingscursussen. Deze afdeling vervult ook een rol in het bijhouden van nationale en internationale ontwikkelingen in het onderwijs.

- Binnen de LEDA (Learning Environment for the Digital Academy) heeft de HKU een online-pagina didactiek samengesteld waar docenten op de hoogte gehouden worden van het didactische model en nieuwe ontwikkelingen in het curriculum.
- Studenten uiten zich tevreden over de kwaliteiten van docenten, vooral over de inzichten die zij inbrengen. De didactische kwaliteit wisselt soms per docent wat ook samenhangt met de aanstelling van de docent: wel of geen vaste docent van de opleiding.

Overwegingen

Op grond van de bestudeerde cv's van de docenten die zijn betrokken bij de uitvoering van het onderwijs constateert het auditteam dat het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma. Via functionerings- en beoordelingsgesprekken wordt toegezien op het gewenste functioneren van docenten en wordt de professionaliteit onderhouden. Daarvoor is ruimte gereserveerd.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Samenvattend oordeel Inzet van personeel

Alle facetten zijn ten minste met een voldoende beoordeeld en daarmee is het onderwerp 'Inzet van personeel' positief.

2.4 Voorzieningen

Materiële voorzieningen (facet 4.1)

De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Bevindingen

- De opleiding wordt verzorgd door de faculteiten KMT en Theater vanuit Hilversum en Utrecht. Op de verschillende locaties zijn gebouwen waarin lesruimtes, practicalokalen, werk- en repetitieruimten, studio's, ateliers en grote collegezalen aanwezig zijn. Vrijwel alle leslokalen zijn uitgerust met een docentencomputer, video- en geluidsapparatuur en een beamer.
- In Hilversum (KMT) hebben studenten per project(groep) een eigen ruimte om aan hun project te werken. Na afronding van een project 'verhuizen' studenten naar een volgende ruimte om zich in een nieuwe groep te 'installeren' voor een volgend project. Projectruimtes zijn zodanig ingericht dat studenten een eigen identiteit, passend bij hun groep en project, aan de ruimte kunnen geven en tegelijk dichtbij andere projectgroepen zitten waardoor samenwerken mogelijk is hetgeen soms ook wordt gestuurd.
- De faculteit Theater is gehuisvest in Utrecht. Daar beschikt het tevens over concert- en theaterzalen, een kostuum- en een decorwerkplaats waar studenten K&T gebruik van maken.

- Beide faculteiten hebben op locatie een eigen bibliotheek/mediatheek met computers en internet. Er zijn diverse computer-practicum lokalen met up-to-date computers. De student-computer ratio is ongeveer 2:1. Deze verhouding wordt, met uitzondering van enkele piekperiodes, door studenten als toereikend ervaren.
- Studenten kunnen van 9.00 tot 22.00 van werk- en projectlokalen gebruik maken en de computers en randapparatuur die daarin staan. Daarnaast kunnen studenten benodigde apparatuur in bruikleen krijgen.
- De HKU reserveert een apart budget voor elke faculteit om zo jaarlijks de faciliteiten te kunnen verbeteren of uit te breiden.
- Studenten en medewerkers hebben ook toegang tot de bibliotheek van de Universiteit Utrecht. Tevens zijn er online verbindingen met nationale en internationale databases. Studenten kunnen, wanneer zij dat wenselijk achten, in het kader van hun projecten gebruik maken van faciliteiten van andere faculteiten en disciplines op de locaties.
- De ict-infrastructuur houdt gelijke tred met de ontwikkelingen in het werkveld en sluit aan op de steeds hogere computervaardigheid bij studenten. Elke student heeft overal op de HKU toegang tot snel breedband internet en heeft een individueel e-mail account.
- Studenten en alumni geven in het gesprek met het auditteam aan dat zij tevreden zijn over de faciliteiten en dat apparatuur toereikend is.

Overwegingen

Het auditteam heeft de faciliteiten waargenomen tijdens een rondleiding en stelt vast dat deze toereikend zijn voor de opleiding om het programma naar wens uit te voeren. Het auditteam komt tot het oordeel dat, vooral binnen KMT, de onderwijsfilosofie en voorzieningen goed op elkaar zijn afgestemd. De opleiding beschikt over ruime en goed geoutilleerde ruimtes waar studenten de nodige werkzaamheden kunnen uitvoeren om aan hun competenties te werken. Het auditteam constateert ook dat de opleiding, op basis van evaluaties onder studenten, verbetermaatregelen inzet de faciliteiten te optimaliseren.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Studiebegeleiding (facet 4.2)

De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.

De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

- In de onderwijsvisie van de opleiding en van de HKU als geheel is, staat de inhoudelijke ontwikkeling van de student centraal, alsmede de ontwikkeling van de zelfstandigheid en proactieve houding van de student. Professionele begeleiding speelt hierbij een cruciale rol. Tutoren vormen de spil in het bieden van deze begeleiding.

- Binnen iedere school is minimaal één tutor aanwezig. Totaal zijn zes tutores aan de opleiding K&T verbonden. Tutores zijn verantwoordelijk voor de begeleiding van het individuele leerproces van de student en het bewaken van de gewenste studievoortgang.
- Voor hun rol als tutor volgen tutores individuele scholing.
- De tutor stimuleert de ontwikkeling naar zelfstandig professional en stimuleert daarvoor het gewenste reflectieproces van de student op de verwerving van de studie- en beroepsvaardigheden. De tutor heeft daartoe een deels overdraagbare, deels spiegelende en deels signalerende functie. Informeren en overdragen waar het gaat om studievaardigheden, spiegelend wat betreft de studie- en beroepshouding van de student en signalerend op het vlak van de studievoortgang voor zowel de student zelf als voor de begeleidende docenten.
- Een belangrijke taak van de tutor is om tweedejaars studenten goed voor te bereiden op het verdere verloop van hun studie en carrière. De tutores verzorgen hiervoor presentaties voor studenten waarin onder andere aan de orde komt hoe studenten een geschikte stage plaats kunnen zoeken, een paper of artikel kunnen schrijven of aandacht kunnen hebben voor hun studieplanning.
- Alle studenten hebben minimaal twee maal per jaar een verplicht tutorgesprek waarin evaluatie en planning centraal staan. Er wordt gekeken wat de student wil bereiken en hoe dit aangepakt zou kunnen worden. Naast individuele gesprekken voert de tutor ook groepsbijeenkomsten met studenten. Dit is vooral bedoeld om de gewenste reflectie te stimuleren.
- De tutores hebben ook een signalerende rol als het gaat om het bewaken van de gewenste studievoortgang. Deze wordt gemonitord op basis van studieresultaten en/of eventuele vertragingen die via het studieregistratiesysteem OSIRIS (of ORION) worden gesignaleerd en/of via individuele studiebelemmeringen die via tutores aan het licht komen.
- Elke faculteit heeft een vertrouwenspersoon waar studenten met eventuele persoonlijke problemen terecht kunnen.
- Begeleiding van de stage wordt uitgevoerd door de stagebegeleider (docent van de opleiding). De stagebegeleider bezoekt het stageadres en wordt door de student op de hoogte gehouden van de voortgang van het stageproject. Daarnaast vindt een aantal stageterugkomdagen plaats bij de HKU.
- Voor de stageverleners bieden tutores informatiebijeenkomsten om hen over de procesgang te informeren.
- In de eindfase van de opleiding omvat de studiebegeleiding een strikt toezicht op het bieden van de nodige randvoorwaarden voor de student waarbij de student volledige verantwoordelijkheid heeft en behoudt over zijn leren en werken. Er vindt direct contact plaats tussen student en de begeleiding, veelal geïnitieerd door de student.
- In het vierde jaar van de opleiding heeft de opleiding vanuit de twee faculteiten bijzondere aandacht voor ondernemerschap. Dit wordt ondersteund vanuit het COCI. In dit kader presenteren alumni bijvoorbeeld handige tools aan vierdejaars studenten die zij kunnen gebruiken om zichzelf verder te professionaliseren als freelancer, ondernemer en ook medewerker in loondienst. Binnen de faculteit Theater worden trainingen gericht op ondernemersvaardigheden gegeven.

- Studenten uiten zich in het gesprek met het auditteam zeer tevreden over de individuele aandacht en begeleiding die zij krijgen van tutoeren en hun docenten. Zij ervaren dat de tutor hen waar nodig corrigeert en beschouwen dat als waardevol voor hun persoonlijke ontwikkeling.
- Informatievoorziening verloopt overwegend via digitale kanalen. De opleiding maakt gebruik van ict-voorzieningen, zoals e-mail en het intraweb. Alle docenten en studenten hebben een eigen e-mailaccount. Via het intraweb wordt veel informatie over de opleiding (per specialisatie) aan studenten aangereikt. In de studiewijzer van de specialisatie op het intraweb is nodige informatie over het programma te vinden. Daarnaast is per specialisatie informatie over rooster, inhoud, doelen, werkwijze en wijze van beoordeling te vinden.
- Studieresultaten van studenten zijn via OSIRIS en ORION beschikbaar voor studenten en docenten.
- Ook maakt de opleiding gebruik van LEDA, een content management systeem dat een optimale communicatie beoogt tussen student, docent en alle betrokkenen bij het onderwijs (tutores, hoofden). Studenten uploaden hun presentaties (vooral in het derde en vierde jaar) en downloaden of hebben inzage in beoordelingen en lesmateriaal.
- Naast digitale informatievoorziening is er het Student Service Centrum (SSC). Hier kunnen studenten met hun vragen terecht, waaronder bij de twee decanen die eventueel studenten kunnen doorverwijzen naar specifieke hulpverleners. Het SSC verzorgt tevens de algemene informatievoorziening over de opleiding naar (aspirant) studenten.

Overwegingen

Het auditteam stelt vast dat de opleiding de studiebegeleiding op adequate en zorgvuldige wijze uitvoert, gericht op het realiseren van de professionele ontwikkeling van de student. Tutoren zien gedurende de hele studie toe op de gewenste ontwikkeling, stimuleren deze, en bewaken de studievoortgang van de student. De informatievoorziening is, naar oordeel van het auditteam, toereikend ingericht op het bevorderen van de studievoortgang van studenten en om studenten een up-to-date beeld te geven van de studievoortgang.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Samenvattend oordeel Voorzieningen

Alle facetten zijn ten minste met een voldoende beoordeeld en daarmee is het onderwerp 'Voorzieningen' positief.

2.5 Interne kwaliteitszorg

Evaluatie resultaten (facet 5.1)

De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen

- De kwaliteit van de opleiding vindt plaats binnen door de HKU gestelde kaders. Daarbinnen heeft de opleiding ruimte om te bepalen hoe ze evalueert en informatie verzamelt. De kwaliteitszorgactiviteiten worden geborgd in de jaaragenda op hogeschool- en faculteitsniveau (*Werkboek kwaliteitszorg versie 2009* en *Jaaragenda HKU 2009-2010*).
- De HKU hanteert kwalitatief geformuleerde streefdoelen die zijn vastgelegd in *HKU Instellingsplan 2009-2012*. De opleiding conformeert zich aan deze doelen.
- Er wordt regelmatig gerapporteerd over resultaten, verdere ontwikkeling en verbetering van het onderwijs. Dit gebeurt niet altijd zichtbaar in het licht van de gestelde doelstellingen (streefdoelen, zoals bedoeld bij facet 5.1). Het streven is om altijd verbetering aan te brengen waar dat nodig is en kan; het kan altijd beter.
- De opleiding monitort onderwijskwaliteit via diverse meetinstrumenten. Daarmee evalueert de opleiding de ervaren onderwijskwaliteit. Er wordt gebruik gemaakt van de volgende evaluaties:
 - het digitale enquêtesysteem EVAL;
 - kengetallen uit OSIRIS en ORION;
 - kengetallen omtrent instroom, doorstroom en uitstroom;
 - klankbordgroepen, kerndocenten, opleidingscommissies en de facultaire medezeggenschapsraad waarin studenten en docenten zitting hebben en adviseren en reflecteren over de opleiding;
 - evaluatiegesprekken met tutores, coördinatoren en hoofden van de opleiding (één maal per twee weken);
 - gesprekken en evaluatie met externe partijen: werkgevers, klanten, projectpartners en stageverleners;
 - beoordelingen en examens, publieke presentaties;
 - de kunstenmonitor geeft bevindingen van alumni weer.
- Studenten geven aan dat wanneer er kritiek is er vanuit de opleiding aandacht daarvoor is en waar mogelijk actie wordt ondernomen.

Overwegingen

Het auditteam heeft verschillende verslagen van kwaliteitszorg ingezien waaruit blijkt dat de kwaliteit van het onderwijs systematisch wordt geëvalueerd onder medewerkers, studenten, vertegenwoordigers van het beroepenveld en afgestudeerden. Als norm geldt dat gemiddeld genomen iedereen tevreden moet zijn en dat het altijd beter kan. De opleiding hanteert geen duidelijke toetsbare streefnormen.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel voldoende.

Maatregelen tot verbetering (facet 5.2)

De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Bevindingen

- De hoofden van de schools analyseren uitkomsten van evaluaties. Indien daar aanleiding toe is, leiden deze uitkomsten tot nader onderzoek, overleg met docenten, studenten, tutoren of de opleidingscommissie en worden verbetermaatregelen geformuleerd. De opleiding geeft aan dat deze worden opgenomen in een jaarverslag. Het auditteam constateert dat deze jaarverslagen niet binnen de hele opleiding worden gebruikt en dat dit verschilt per faculteit. Op grond van de gevoerde gesprekken stelt het auditteam vast dat de opleiding kwaliteitsbewust is en dat er continu op allerlei niveaus verbeteringen worden doorgevoerd. Dit proces is deels geformaliseerd en is deels verweven in de informele werksfeer. Voorbeelden getuigen van een gewenste mate van kwaliteitsbewustzijn.
- De evaluatie-uitkomsten leiden tot verbetering binnen de opleiding op formele wijze volgens onderstaande cyclus:
 - 'plan': het onderwijsontwikkelbeleid;
 - 'do': de onderwijsuitvoering met oog voor actualiteit, samenhang en relevantie voor de beroepspraktijk;
 - 'check': evaluatie van ervaren onderwijskwaliteit (zie facet 5.1);
 - 'act': ingezette verbetermaatregelen op grond van besproken evaluatieresultaten.
- Op basis van uitkomsten van evaluaties heeft de opleiding onder meer geïnvesteerd in faciliteiten en het systeem voor uitleen van apparatuur waardoor het beter aansluit bij de behoefte van de studenten. Verder heeft de HKU meer lectoraten geïnstalleerd die organisatorisch horizontaal op de faculteiten zijn gezet, zodat interdisciplinaire samenwerking tussen faculteiten bij projecten wordt bevorderd.
- Naar aanleiding van de visitatie in 2004 heeft de opleiding beoordelingscriteria meer expliciet opgenomen in het onderwijs. De mate waarin deze zijn gerelateerd aan de competenties en feedback hierop is afgestemd, kan wat betreft het auditteam worden verbeterd (zie facet 2.8). Verder is meer doelbewust ingezet op behoud van talent bij en na de instroom om uitval te reduceren. De opleiding is hierin goed geslaagd met een uitval na de postpropedeutische fase van maximaal 6% sinds 2006.
- Studenten geven aan dat via paneldiscussies, opleidingscommissie, tutoren en via digitale enquêtes om hun bevindingen en mening wordt gevraagd aangaande mogelijke verbetermaatregelen en de kwaliteit van onderwijs op deelaspecten.

Overweging

Evaluaties vinden op verschillende wijzen plaats en kennen een concrete follow up. Hier wordt op toegezien.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en het beroepenveld (facet 5.3)

Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Bevindingen

- Medewerkers zijn betrokken bij de interne kwaliteitszorg via reguliere overleggen, zoals de opleidingscommissies en docentoverleggen en via individuele gesprekken (functioneren en beoordelen).
- Studenten worden betrokken bij de interne kwaliteitszorg via digitale en mondelinge evaluaties (EVAL en panelgesprekken), opleidingscommissies (per faculteit), de facultaire medezeggenschapsraad (FMR), tutorgesprekken en evaluatie van projecten en stages.
- Via de FMR hebben docenten, studenten en medewerkers die ondersteunende functies vervullen instemmingsrecht bij het doorvoeren van veranderingen in de curricula en de onderwijs- en examenreglement en een algemeen adviesrecht aan het management van de opleiding.
- De opleiding onderhoudt via diverse kanalen relaties met de beroepspraktijk. Het meest wezenlijk gebeurt dit via de docenten (zie facet 3.1). Verder worden vertegenwoordigers van het beroepenveld betrokken bij de interne kwaliteitszorg via evaluaties van stages en projecten en via hun rol als beoordelaar van studentproducten (als lid van een beoordelingspanel).
- Met alumni onderhoudt de opleiding een actief netwerk. Daarnaast worden afgestudeerden via de Kunstenmonitor bevraagd over de opleiding en de wijze waarop deze aansluit bij hun beroepsuitoefening.

Overwegingen

Op grond van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken met medewerkers, studenten, vertegenwoordigers van het beroepenveld en afgestudeerden komt het auditteam tot het oordeel dat de opleiding verschillende relevante partijen actief betreft bij haar interne kwaliteitszorg.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Samenvattend oordeel Interne kwaliteitszorg

Alle facetten zijn ten minste met een voldoende beoordeeld en daarmee is het onderwerp 'Interne kwaliteitszorg' positief.

2.6 Resultaten

Gerealiseerd niveau (facet 6.1)

De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde eindkwalificaties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Bevindingen

- De opleiding is er op gericht om binnen de gestelde studietijd het gewenste talent, de kwaliteit, te ontplooiën. Via strenge toetsing bij de toelating en na de propedeuse, waarborgt de opleiding dat een student na de propedeuse in staat is zich als zodanig te ontwikkelen: tot een innovatief professional in drie jaar tijd. De intensieve studiebegeleiding ondersteunt dit proces. In een strenge laatste eindtoets laat de student ten slotte zien dat de beoogde eindkwalificaties zijn bereikt.
- De eindtoets c.q. 'de eindstudie' waarin de student aantoont over de vereiste competentie te beschikken, is opgebouwd uit projecten en bijbehorende vakinhoudelijke, theoretische en professionele begeleiding en onderbouwing. Afhankelijk van het semester zijn projecten gericht op inhoudelijke verdieping en onderzoek of op (Multi)disciplinaire samenwerking en professionalisering. De student schrijft zich in op projecten door middel van het indienen van een voorstel, dat voor de start wordt goedgekeurd door de betrokken begeleidende docenten. Studenten laten via diverse producten en werkvormen zien dat zij zich de beoogde eindcompetenties hebben eigen gemaakt. Eindproducten en projecten worden gepresenteerd in een performance en/of middels papers, artikelen, cd's, dvd's, games, installaties et cetera. De eindpresentaties van studenten worden jaarlijks gepresenteerd op Projectenmarkt, Graduation Exposition of performances, in zalen en theaters.
- De competenties worden uiteindelijk op basis van de eindpresentatie van de student gemeten. Hierin staat het product/ontwerp centraal alsmede de keuzes van de student. De resultaten worden door een panel van experts beoordeeld waarin het relevante werkveld is vertegenwoordigd.
- Het auditteam heeft van studenten eindwerkstukken voorafgaand aan de visitatie ingezien. Daarnaast zijn studentproducten bestudeerd op de visitatiedag zelf. Op grond van deze materiaalstudie komt het auditteam tot het oordeel dat de opleiding studenten aflevert die professionele zelfstandige en innovatieve ontwerpers zijn. Studenten zijn in staat innovatieve creatieve ideeën uit te werken en hun keuzes te onderbouwen.
- Vertegenwoordigers van het werkveld geven in het gesprek met het auditteam aan dat de afgestudeerden van K&T over gewenst talent beschikken, namelijk dat zij in staat zijn om zelfstandig innovatieve ideeën uit te werken alsmede in samenwerking met andere partijen. Afgestudeerden zijn creatief en beschikken over een goed technisch inhoudelijke niveau. Afgestudeerden zijn zeer *all round*, maar soms wat minder goede schrijvers. Het auditteam kan dit op grond van de bestudeerde studentproducten beamen.
- Afgestudeerden met wie het auditteam heeft gesproken, geven verder aan dat de opleiding goed aansluit op hun huidige werkpraktijk. Zij zijn in het bijzonder tevreden over de aandacht voor interdisciplinaire samenwerking en het projectgericht onderwijs.

Onderzoek wijst uit dat 91 procent van de afgestudeerden na de opleiding betaald werk uitvoert, waarvan tweederde in de sector kunst en techniek (*Kunstenmonitor 2008*).

Overwegingen

Op grond van de bestudeerde studentwerken en de gevoerde gesprekken met studenten, afgestudeerden en vertegenwoordigers van het werkveld, stelt het auditteam vast dat de opleiding goede kwaliteit levert en goed in staat is om ontwikkelpotentieel ten volle te laten ontplooiën. Bovendien is het auditteam ervan overtuigd dat de opleiding studenten vaardigheden meegeeft waarmee zij uitstekend in staat zijn om zichzelf verder te ontplooiën.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Onderwijsrendement (facet 6.2)

Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Bevindingen

- De HKU streeft bij alle opleidingen naar een hoofdfaserendement van 80 procent. In combinatie met het ervaringsgegeven dat de uitval in de propedeuse tussen de 20-25 procent ligt, wordt gerekend met een streefrendement van 60 procent voor de gehele opleiding.
- De opleiding K&T voldoet aan het streefcijfer van gemiddeld 60 procent voor het onderwijsrendement:
- De cohorten 2002, 2003 en 2004 laten allemaal een rendement van meer dan 60 procent zien. Daarbij geeft de opleiding aan dat de gemiddelde studieduur van geslaagden iets meer dan vier jaar bedraagt. De gemiddelde studieduur van de uitvallers is afgenomen tot een gemiddelde studieduur van 18 maanden.
- De opleiding ziet op grond van evaluaties geen structurele factoren voor uitval.

Overwegingen

Het onderwijsrendement van de opleiding K&T voldoet aan het gestelde streefcijfer van de HKU. Het auditteam constateert daarbij dat de opleiding het onderwijsrendement systematisch monitort en, indien dat wenselijk is, activiteiten inzet om het onderwijsrendement bij te sturen.

Conclusie

Op grond van bovenstaande bevindingen en overwegingen komt het auditteam tot het oordeel goed.

Samenvattend oordeel Resultaten

Alle facetten zijn ten minste met een voldoende beoordeeld en daarmee is het onderwerp 'Resultaten' positief.

3 Bijlagen

Bijlage 1 Deskundigheden auditteam

Deskundigheid cf. Protocol VBI's	Auditteamlid: De heer prof.dr. Th. Wubbels	Auditteamlid: De heer M.S. Storm	Auditteamlid: De heer drs. F.J. Nauta	Auditteamlid student: De heer H. Havinga	Auditteamlid NQA: Mevrouw M. Snel BHRM/ BEdSc
Relevante werkvelddeskundigheid		X	X		
Vakdeskundigheid: Vertrouwd met meest recente ontwikkelingen		X	X	X	
Vakdeskundigheid: Vertrouwd met lesgeven en beoordeling en toetsing minstens op niveau/oriëntatie te beoordelen opleiding	X		X		
Onderwijsdeskundigheid	X		X		X
Studentgebonden deskundigheid				X	
Visitatie- of auditdeskundigheid	X	X	X		X

Nadere informatie over de achtergronden van de panelleden:

Panelid de heer prof. dr. Th. Wubbels

De heer Wubbels is ingezet als panelid vanwege zijn brede expertise als onderwijskundige. Zijn inhoudsdeskundigheid ligt specifiek in het werkveld van de onderwijskunde, didactiek en pedagogiek. Door opleiding en werkervaring als docent heeft de heer Wubbels een ruime kennis van het domein en van onderwijsprocessen. Voor deze visitatie is hij getraind als auditor Hoger Onderwijs NQA in samenwerking met Lloyd's Register.

Opleiding:

1968 – 1974 Doctoraal natuurkunde
1984 Promotie Sociale wetenschappen

Werkervaring:

- 1974 – 1978 Leraar natuurkunde en conrector onderwijskundige zaken, Montessorilyceum Herman Jordan, Zeist
- 1978 – 1980 Medewerker curriculumontwikkeling, Project Leerpakketontwikkeling Natuurkunde
- 1980 – 1991 Medewerker vakgroep natuurkundendidactiek en Pedagogisch Didactisch Instituut voor de Leraarsopleiding (later IVLOS), Universiteit Utrecht
- 1991 – 1994 Medewerker IVLOS, Universiteit Utrecht
- 1991 – 1994 Bijzonder hoogleraar "Leraarsgedrag als factor in leeromgevingen"
- 1994 – 2001 Hoogleraar "Didactiek in het bijzonder de kennis omtrent de docent", Faculteit Sociale Wetenschappen, Universiteit Utrecht ten behoeve van het IVLOS
- 1995 – 2001 Hoogleraar-directeur van het Interfacultair Instituut voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Studievaardigheden IVLOS
- 1998 – 2001 Coördinator Academic Core Departement University College Utrecht
- 2002 – 2007 Directeur Instituut voor Pedagogiek en Onderwijskunde, Faculteit Sociale Wetenschappen, Universiteit Utrecht
- 2002 – heden Hoogleraar "Onderwijskunde, in het bijzonder de ontwikkeling van personeel en organisatie in educatieve instellingen", Faculteit Sociale Wetenschappen, Universiteit Utrecht
- 2005 – heden Vice-decaan faculteit Sociale Wetenschappen Universiteit Utrecht
- 2006 – heden Dean Graduate School of Social and Behavioural Sciences

Panellid de heer M.S. Storm

De heer Storm is ingezet vanwege zijn werkvelddeskundigheid op het gebied van communicatie en media en vanwege zijn inzicht in de internationale ontwikkelingen in dit werkveld. Bovendien heeft de heer Storm inzicht in onderwijs door zijn betrokkenheid als consultant en interim manager bij enkele innovatie- en strategiprojecten bij internationale educatieve uitgeverijen. De heer Storm heeft voor deze visitatie een individuele instructie ontvangen.

Opleiding:

- 1984-1990 Nederlands Recht, Erasmus Universiteit Rotterdam

Werkervaring:

- 2005-heden Business Innovation and Strategy Consultant, BY-STORM innovation + strategy
- 2002-2005 Director Publisher Relations & Marketing, Royal Swets & Zeitlinger
- 1999-2002 Business Director, Reed Business
- 1998-1999 Publishing Manager, Sdu Uitgevers
- 1996-1998 Marketing & Sales Manager, Wolters Kluwer
- 1994-1996 Uitgever, Wolters Kluwer
- 1991-1994 Marketing Executive, Wolters Kluwer

Panellid de heer drs. F.J. Nauta

De heer Nauta is ingezet vanwege zijn werkvelddeskundigheid op het gebied van innovaties op velerlei terrein. Tevens is hij deskundig op het gebied van ICT, kunst en cultuur en onderhoudt hij deze deskundigheden vanuit zijn (neven)functies. Bovendien heeft de heer Nauta onderwijservaring als lector Innovatie Publieke Sector en geeft hij gastcolleges aan diverse universiteiten en aan een minor hbo-opleiding. De heer Nauta heeft auditdeskundigheid opgedaan tijdens het beoordelen van subsidies voor projectvoorstellen. Voor deze visitatie heeft de heer Nauta onze handleiding voor

auditteamleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1996 Doctoraal Politicologie UvA, afstudeerrichting Bestuurskunde
1988 Propedeuse Politicologie UvA
1987 Propedeuse Milieuhygiëne Landbouw Universiteit Wageningen
1985 VWO Beta

Werkervaring:

2009-heden Ambassadeur Open Source & Standaarden voor het ministerie EZ
2006-heden Lector Innovatie Publieke Sector
2005-heden Zelfstandig onderzoeker en schrijver
1998-2005 Oprichter en voorzitter/directeur van stichting Nederland Kennisland
2003-2005 Secretaris en lid nationaal Innovatieplatform
2000-2001 Onderzoek Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid naar gebruik toekomstverkenningen rijksoverheid
1998-2001 Trendwatcher maatschappelijk gevolgen van ICT bij Atos-Origin
1995-1998 Experimenten met innovatie in besluitvormingsprocessen bij Amsterdamse stadsdelen en via internet
1994-1998 Zelfstandig consultant op snijvlak verkeer, ruimtelijke ordening en milieu
1994 Secretaris fractievoorzitter PvdA-Amsterdam (Eberhard van der Laan)
1992-1994 Manager bioscoop Kriterion Amsterdam
1990-1992 Beleidsmedewerker Milieudienst Amsterdam
1989-1990 Politiek adviseur wethouder verkeer, ruimtelijke ordening, telecommunicatie en stadsdelen in Amsterdam (Michael van der Vlis)

Diversen:

Maatschappelijke activiteiten

2009 lid Adviescommissie Mooi Nederland
sinds 2008 secretaris PvdA-bestuur afdeling Utrechtse Heuvelrug
2006 - 2009 Raad van Toezicht Holland Open
2004 - 2006 Bestuurslid VPRO
2003 - 2005 Lid Innovatieplatform
2002 - 2004 Lid 'Groep van 100' De Publieke Zaak
2000 - 2002 Voorzitter stichting Cybersoek (digitaal trapveld Zeeburg)
1997 Duo-raadslid gemeenteraad Amsterdam voor PvdA
1991 - 1993 Redacteur Rooilijn, tijdschrift over Planologie van Universiteit van Amsterdam
1989 Lid Gewestelijk Bestuur PvdA Amsterdam
1988 - 1989 Lid Medezeggenschap Orgaan Studentenbeleid Universiteit van Amsterdam
1987 - 1989 Voorzitter Jonge Socialisten Amsterdam
1986 - 1987 Voorzitter Eerste Jaars Overleg Politicologie
1986 - 1987 Bestuurslid Jonge Socialisten Amsterdam

Selectie publicaties:

Het Innovatieplatform; innoveren in het centrum van de macht, 2008, Academic Service, Den Haag
De mooiste innovatie van de afgelopen 100 jaar, 2007, Oratie als lector Innovatie Publieke Sector aan de Hogeschool Arnhem Nijmegen... en vele andere publicaties

Columns, gastcolleges en lezingen

Wekelijks columnist voor Binnenlands Bestuur en Business News Radio

Met zekere regelmaat gastdocent op andere universiteiten en hogescholen

Zo'n driehonderdvijftig lezingen de afgelopen tien jaar voor een zeer uiteenlopende publiek over innovatie in de publieke sector, regionale innovatiesystemen en innovatiemanagement van bedrijven.

Studentlid de heer H. Havinga

De heer Havinga is ingezet als studentlid. Hij volgt momenteel de voltijdopleiding Kunst & Techniek bij Saxion Hogeschool. Hij is in het verleden commissielid geweest voor de studievereniging en hij is discussiepanellid geweest over de zelfstandige leerweg. Op dit moment is hij bezig met het opzetten van een online community academie gebonden ondernemersnetwerk. De heer Havinga is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is de heer Havinga aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2006-heden	Voltijd Kunst & Techniek Saxion Hogeschool
2008-2009	V-academy
2002-2006	Voltijd Informatie Dienstverlening en Management Saxion Hogeschool
1997-2002	Havo E&M de Heemgraad

Werkervaring:

2009-heden	Freelance mediaproduct als Leftfootmedia
2008-heden	Trendspotter bij Youngworks
2006	Medewerker afdeling Documedia bij NOS
2004	Archiefbeheer Flexsys

Mevrouw M. Snel B HRM & B Ed

Mevrouw Snel is ingezet als NQA-auditor. Zij heeft sinds 2005 ervaring als NQA-auditor met het visiteren van bestaande en nieuwe opleidingen in verschillende sectoren binnen het hbo. Daarnaast verzorgt zij trainingen over het visitatie- en accreditatiestelsel. Door haar ervaring heeft zij tevens deskundigheid in het beoordelen van afstandsonderwijs. Verder is zij betrokken bij advisering over en beoordeling van EVC-procedures (Eerder Verworven Competenties) van aanbieders in met name het mbo.

Zij heeft als junior personeelsadviseur gewerkt bij een grote zorginstelling voor verstandelijk gehandicapte mensen waar zij de personele zaken behartigde van ongeveer 200 medewerkers.

Zij is getraind als auditor Hoger Onderwijs NQA in samenwerking met Lloyd's Register. Sinds 2008 is zij tevens erkend assessor voor Investors in People.

Opleiding:

2000 – 2004	Personeel & Arbeid (bachelor Human Resource Management), Saxion Hogeschool Enschede
2008 – 2010	Opleidingskunde (bachelor Education: Training and Human Development), Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Training:

Maart 2004

Training Auditor Hoger Onderwijs, NQA i.s.m. Lloyd's Register

November 2008

Training assessor Investors in People, IiP UK Kortrijk (België)

Werkervaring:

2004 – 2005

junior personeelsadviseur, de Twentse zorgcentra

2005 – 2009

auditor, Netherlands Quality Agency

2008 – heden

erkend assessor Investors in People, Netherlands Quality Agency

2010 – heden

senior auditor, Netherlands Quality Agency

Bijlage 2 Onafhankelijkheidsverklaring auditteam

Netherlands Quality Agency

Bladnummer 3

Onafhankelijkheidsverklaring lid van het auditteam

Ondergetekende,
lid van het auditteam bij de kwaliteitsbeoordeling¹ van het opleidingsprogramma:

Kunst en Techniek

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

visitatiedatum: 19 mei 2010

verklaart hierbij geen relaties of banden, privé noch zakelijk, te onderhouden met de hierboven genoemde opleiding(en) en instelling en zulke relaties, die een volstrekt onafhankelijke oordeelvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve kunnen beïnvloeden, de afgelopen vijf jaar met de te beoordelen opleiding(en) en de afgelopen twee jaar met de instelling ook niet te hebben gehad. Dit geldt voor advieswerk.

Naam : de heer prof. dr. Th. Wubbels
Geboortedatum : 03.12.1944
Handtekening :
Datum : 27.03.10

¹ Het panelid dat betrokken is bij deze kwaliteitsbeoordeling maakt deel uit van een panel dat bestaat uit minstens vier leden. De meerderheid van deze panelleden heeft geen arbeidsrelatie met NQA.

Onafhankelijkheidsverklaring lid van het auditteam

Ondergetekende,
lid van het auditteam bij de kwaliteitsbeoordeling¹ van het opleidingsprogramma:

Kunst en Techniek

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

visitatiedatum: 19 mei 2010

verklaart hierbij geen relaties of banden, privé noch zakelijk, te onderhouden met de hierboven genoemde opleiding(en) en instelling en zulke relaties, die een volstrekt onafhankelijke oordeelvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve kunnen beïnvloeden, de afgelopen vijf jaar met de te beoordelen opleiding(en) en de afgelopen twee jaar met de instelling ook niet te hebben gehad. Dit geldt voor advieswerk.

Naam : de heer mr. M.S. Storm

Geboortedatum : 19 MAART 2010

Handtekening :

Datum : 27 MAART 2010

¹ Het panelid dat betrokken is bij deze kwaliteitsbeoordeling maakt deel uit van een panel dat bestaat uit minstens vier leden. De meerderheid van deze paneleden heeft geen arbeidsrelatie met NQA.

Onafhankelijkheidsverklaring lid van het auditteam

Ondergetekende,
lid van het auditteam bij de kwaliteitsbeoordeling* van het opleidingsprogramma:

Kunst en Techniek

Hogeschool voor Kunsten en Techniek

visitatiedatum: 19 mei 2010

verklaart hierbij geen relaties of banden, privé noch zakelijk, te onderhouden met de hierboven genoemde opleiding(en) en instelling en zulke relaties, die een volstrekt onafhankelijke oordeelvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve kunnen beïnvloeden, de afgelopen vijf jaar met de te beoordelen opleiding(en) en de afgelopen twee jaar met de instelling ook niet te hebben gehad. Dit geldt voor advieswerk.

Naam : de heer drs. F.J. Nauta

Geboortedatum : 16-12-66

Handtekening :

Datum : 12-4-10

* Het panelid dat betrokken is bij deze kwaliteitsbeoordeling maakt deel uit van een panel dat bestaat uit minstens vier leden. De meerderheid van deze panelleden heeft geen arbeidsrelatie met NQA.

Onafhankelijkheidsverklaring lid van het auditteam

Ondergetekende,
lid van het auditteam bij de kwaliteitsbeoordeling¹ van het opleidingsprogramma:

Kunst en Techniek

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

visitatiedatum: 19 mei 2010

verklaart hierbij geen relaties of banden, privé noch zakelijk, te onderhouden met de hierboven genoemde opleiding(en) en instelling en zulke relaties, die een volstrekt onafhankelijke oordeelvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve kunnen beïnvloeden, de afgelopen vijf jaar met de te beoordelen opleiding(en) en de afgelopen twee jaar met de instelling ook niet te hebben gehad. Dit geldt voor advieswerk.

Naam : de heer H. Havinga

Geboortedatum : 03-12-1985

Handtekening :

Datum : 31-03-2010

¹ Het panelid dat betrokken is bij deze kwaliteitsbeoordeling maakt deel uit van een panel dat bestaat uit minstens vier leden. De meerderheid van deze panelleden heeft geen arbeidsrelatie met NQA.

Onafhankelijkheidsverklaring lid van het auditteam

Ondergetekende,
NQA-auditor(Sr.) / lid van het auditteam bij de kwaliteitsbeoordeling* van het
opleidingsprogramma:

Kunst en Techniek

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

visitatiedatum: 19 mei 2010

verklaart hierbij geen relaties of banden, privé noch zakelijk, te onderhouden met de
hierboven genoemde opleiding(en) en instelling en zulke relaties, die een volstrekt
onafhankelijke oordeelvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten
negatieve kunnen beïnvloeden, de afgelopen vijf jaar met de te beoordelen opleiding(en) en
de afgelopen twee jaar met de instelling ook niet te hebben gehad. Dit geldt voor advieswerk,

Naam : mevrouw M. Snel B HRM

Geboortedatum : 6 juni 1981

Handtekening : 15 april 2010

Datum : f. Snel
f. Snel

* Het panelid dat betrokken is bij deze kwaliteitsbeoordeling maakt deel uit van een panel dat
bestaat uit minstens vier leden. De meerderheid van deze panelleden heeft geen arbeidsrelatie
met NQA.

Bijlage 3 Bezoekprogramma

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers
09.00 – 11.00 uur	Ontvangst Materiaalbestudering	Auditteam
11.00 – 11.45 uur	Gesprek met opleidingsmanagement	Opleidingsmanagement
11.45 – 12.30 uur	Gesprek met studenten	Representatieve groep studenten
12.30 – 13.15 uur	Lunchpauze	
13.15 – 14.00 uur	Gesprek met docenten	Representatieve groep docenten
14.00 – 14.30 uur	Gesprek met lectoren	in overleg met opleiding
14.30 – 15.15 uur	Gesprek met werkveld en afgestudeerden	- Leden werkveldcie. - Stagebegeleiders - Werkgevers afgestudeerden - Recent afgestudeerden (max. 3 jaar)
15.15 – 17.00 uur	Rondleiding Eventuele extra gesprekken Materiaal bestuderen Intern overleg auditteam	Auditteam
17.00 – 17.30 uur	Tweede gesprek met opleidingsmanagement en afronding	Opleidingsmanagement
17.30 – 18.00 uur	Afsluitend overleg auditteam	Auditteam

Bijlage 4 Bijlagen zelfevaluatie en ter inzage gelegd materiaal

1. Beleidsdocumenten op opleidings- en hogeschoolniveau waaruit in kwalitatieve en kwantitatieve zin blijkt hoe in de afgelopen jaren aan de opleiding gestalte is gegeven en welk beleid de opleiding de komende jaren voor ogen heeft.
2. Onderwijsbeleid en toetsbeleid.
3. Een representatieve selectie uit het studiemateriaal, zoals:
 - Readers/syllabi (selectie)
 - Moduleboeken en handleidingen of studiewijzers (compleet overzicht),
 - (Stage- en afstudeer)handleidingen
 - Literatuurlijst en boekenlijst + selectie van boeken (onderscheiden in verplicht en aanbevolen)
 - Projectopdrachten (selectie).
4. Een representatieve set van gemaakte toetsen (inclusief beoordelingen en feedback):
 - Toetsen
 - Opdrachten
 - Portfolio's en assessments
 - Stageverslagen
 - Projectverslagen.
5. Personeelsbeleid (o.a. functie- en kwalificatieprofielen, documentatie over functioneren en professionaliseren, scholingsplan)
6. Informatie over het interne kwaliteitssysteem:
 - Beleid, overzicht van evaluatie-instrumenten, streefcijfers
 - Recente evaluatierapporten (zowel intern als extern, inclusief de meetinstrumenten en de analyses) van aspecten van het onderwijs, zoals verslagen van gecommiteerden, evaluaties onder studenten en docenten, module-evaluaties, studenten tevredenheidsonderzoek, uitkomsten en analyses van evaluaties en verbeteractiviteiten.
7. Samenstelling van relevante overlegorganen (opleidingscommissie, werkveldadviescommissie, examencommissie, stafoverleg, e.a.) statuten/reglementen en notulen van de overlegorganen.
8. Overzicht van externe contacten en aard van die contacten.
9. Afstudeerproducten (zie lijst van 25), inclusief beoordelingen voor zo ver aanvullend op de reeds toegestuurde documenten.
10. De meest recente voorlichtingsbrochure en overig relevant voorlichtingsmateriaal.

Bijlage 5 Domeinspecifieke referentiekader en opleidingscompetenties

Het domeinspecifieke referentiekader is te vinden op de website van de HBO-raad:
www.hbo-raad.nl.

De opleidingscompetenties Kunst & Techniek (*Opleidingsprofiel K&T*):

Sturende competenties

- 1 De beginnende beroepsbeoefenaar toont zich in staat om – vanuit de eigen rol als kunsttechnisch ingenieur - teamleden aan te sturen zowel inhoudelijk als management-technisch.
- 2 De beginnende beroepsbeoefenaar toont zich in staat om – vanuit de eigen rol als kunsttechnisch ingenieur - projecten te kunnen aannemen, opzetten en uitvoeren, al of niet in samenwerking met anderen in teamverband.
- 3 De beginnende beroepsbeoefenaar toont zich in staat om – vanuit de eigen rol als kunsttechnisch ingenieur - met een opdrachtgever te kunnen komen tot een realistische en haalbare projectdefinitie.
- 4 De beginnende beroepsbeoefenaar toont zich in staat om – vanuit de eigen rol als kunsttechnisch ingenieur - met een opdrachtgever te kunnen communiceren over keuzes en voortgang in het ontwerptraject.

Reflectieve competenties

- 5 De beginnende beroepsbeoefenaar toont zich een 'reflective practitioner' door voortdurend haar eigen handelen te analyseren en bij te stellen, gevoed door feedback van anderen.
- 6 De beginnende beroepsbeoefenaar toont zich bewust van ethische vraagstukken in haar rol als ontwerper en kan dergelijke afwegingen expliciet maken bij het motiveren van keuzes in het ontwerpproces
- 7 De beginnende beroepsbeoefenaar toont in haar gedrag blijvend gericht en in staat te zijn bij te kunnen blijven ten aanzien van relevante ontwikkelingen in het vakgebied (inclusief ontwikkelingen in hard- en software).

Ontwerpcompetenties

- 8 De beginnende beroepsbeoefenaar beschikt over gedegen basisvaardigheden in de vigerende software applicaties binnen het deel van het werkveld waar de opleiding zich op richt.
- 9 De beginnende beroepsbeoefenaar toont dat zij in staat is om op systematische wijze ontwerp-technische en conceptuele problemen te analyseren en helder te definiëren.

- 10 De beginnende beroepsbeoefenaar toont probleemoplossend vermogen doordat zij in staat is om ontwerp-technische problemen zelf op te lossen of anderen zodanig aan te sturen (door de probleemdefinitie over te dragen) dat deze het probleem kunnen oplossen.
- 11 De beginnende beroepsbeoefenaar toont een pro-actieve onderzoekende houding door een ontwerp-opdracht te onderbouwen middels vooronderzoek en evaluatie, binnen de randvoorwaarden in de beroepspraktijk.
- 12 De beginnende beroepsbeoefenaar toont in haar onderzoeksactiviteiten te beschikken over een repertoire aan relevante onderzoeksvaardigheden en kan uit dit repertoire de juiste methoden selecteren gegeven de onderzoeksomstandigheden.
- 13 De beginnende beroepsbeoefenaar toont visie, innovatie en creativiteit in conceptvorming en vrije experimenten.
- 14 De beginnende beroepsbeoefenaar geeft blijk van een innoverende, creatieve houding bij het definiëren, ontwerpen en uitwerken van een opdrachtstelling op de grenzen van het technisch en creatief haalbare.
- 15 De beginnende beroepsbeoefenaar demonstreert een kunstzinnige eigen positionering in de producten die zij bedenkt en ontwerpt

Collegiale competenties

- 16 De beginnende beroepsbeoefenaar toont dat zij in staat is om in een (multidisciplinair) team productief samen te werken met anderen waarbij zij een goede balans treft tussen het inbrengen van eigen expertise en vertrouwen op complementaire expertise van anderen.
- 17 De beginnende beroepsbeoefenaar toont zich in staat om zowel haar persoon als haar werk professioneel en goed verzorgd te presenteren aan derden.